

פניני הצדיקים

לעדכוניים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

האזינו לשידור החי | 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il

במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

הרב יוסף יוזל הורוביץ הידוע כ"סבא מנובהרדוק" צ"ל: נולד בשנת ה'תרי"י (1850) בפלונגיאן שבליטא. כבר בצעירותו ניתן היה לראות כי היו בו כשרונות מיוחדים. בגיל 16 מינהו אביו למגיד שיעור שלמדו בביה"מ בעיירה. בגיל 18 התארס עם בת עיירת שוויקשנה אולם לאחר האירוסין נפטר ל"ע חותנו ורבינו נאלץ לקחת על שכמו את פרנסת כל משפחת חותנו. בתחילה התעסק במסחר והיה נוסע לרגל עיסוקיו לעיר קליפדה (ממל). שם בעקבות פגישה עם ר' ישראל סלנטר עזב את כל עיסוקיו והתמסר כולו ללימוד המוסר בהדרכת רבו החדש. הוא הצטרף לכולל שהקים בעיר קובנה, וניצל את הזמן בלימוד ללא הפסקה.

במשך שנה ותשעה חודשים הסתגר בבית בעיירה סלובודקה (ליטא) ולא הניח לאיש להיכנס אליו, כעבור תקופה זו נפגש עם "הסבא מקלם" אשר שכנע אותו שכיום אסור להסתגר לבד ולהתפתח אלא חייבים להשפיע על העולם. על כן החל לערוך מסע בקהילות היהודיות הגדולות, הקים בתי מדרש ללימוד גמרא עם מוסר בהתאם לשיטתו בסיוע קרן הנדיב ר' עובדיה לחמן מברלין. בשנת ה'תרנ"ו (1896) החליט שכדי להשפיע על בני דורו יש לפתוח ישיבה, שתהיה מרכז רוחני לפעילותו להפצת המוסר לבני העם. המטרה המרכזית שהגדיר לעצמו היא: 'להחדיר בליבות הכל, שידע האדם מהי חובתו בעולמו'. מיקום הישיבה נבחר בעיר נוברהרדוק, ועל שמה הישיבה נקראה.

יסודותיה של השיטת היא שאין ללכת באמצע. צריך להשתחרר מהרצונות, התאוות, הגופניות והחומריות, ויש להידבק אך ורק בתורה וברוח. יש לשבור את כל המידות בלי להשאיר מהם שום נטייה ושורש. הנגיעות הורסות את שיקול הדעת למידות ולמעשים, ועל כן יש להיזהר מאוד מכל נגיעה ולבטל אותה (לדוגמא: אם מצא שהנגיעה שלו היא כבוד - צריך לבזות את עצמו עד שהיא תבטל). וכן שיטה זו קיצונית בסוגיית הביטחון, והיא גורסת שכמעט ואין לעסוק בהשתדלות, אלא רק ביטחון. לימוד מוסר בסערת נפש- ברעש, ולמשך שעות רבות. וכן יש להתפלל ברעש. על התלמידים להתאגד בחבורה.

בשנת ה'תרע"ו (1915) עבר יחד עם הישיבה לעיר הומל, שהייתה רחוקה יותר משדה הקרב. בשנת ה'תר"פ (1919) עבר עם חלק מתלמידיו לקייב לחזק את הפליטים שנמצאו שם. התנאים הסניטריים היו קשים ורבים נספו במגפה. רבינו ניסה לסייע לחולים, אך נדבק בעצמו והשיב את נשמתו ליוצרה. נפטר בי"ז כסליו ה'תר"פ (1919) בקייב שבאוקראינה. חי כ-69 שנים. לאחר"מ הועלה ונטמן בחלקת הרבנים האשכנזים שבהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' שלמה זלמן. **אשתו:** בתו של ר' יעקב שטיין **מרבותיו:** ר' ישראל סלנטר, ר' אברהם שינקר, ר' שמחה מרדכי זיסקינד זיסל זיו (ה'סבא מקלם). **מתלמידיו:** ר' אברהם יפה'ן (חתנו), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (חתנו), ר' יהושע לב (ר"י נוברהרדוק בלובר), ר' יואל ברנצ'יק (ר"י נוברהרדוק בצריצין), ר' אברהם זלמניס (ר"י נוברהרדוק ברוסטוב), ר' דוד בליאכר (מקים רשת ישיבות "בית יוסף" ברחבי פולין ור"י בית יוסף במזריץ'), ר' יעקב ישראל קניבסקי (הסטייפטר, ר"י בית יוסף בבני ברק), ר' שמואל וינטרוב (ר"י בית יוסף בפונסק), ר' אהרן וינשטיין (ר"י בית יוסף בתל אביב), ר' הלל ויטקינד (מייסד ישיבת בית יוסף בתל אביב), ר' חיים אפרים זייצ'יק (ר"י בית יוסף בבוצ'אץ'), ר' ירחמיאל אליהו בוצ'קו (ר"י עץ חיים במונטרה), ר' דוד בודניק, ר' שלמה בלוק, ר' קלמן גולדברג. **חתניו:** ר' אברהם יפה'ן (ראש ישיבת נוברהרדוק), ר' רפאל אלטר שמואלביץ (רבה של סטוצ'ין), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (משגיח בישיבת אהל תורה), ר' ראובן סילבר (שליחוואנסקי). **מספריו:** **ימדרגת האדם.**

באחד מימי השישי היה רבינו בדרכו לעיירה מרוחקת, שבה תכנן לשהות במהלך השבת. כשהגיעה העגלה ליעדה, פנה לחפש אכסניה, שבה ישהה בשבת. כשהגיע לשם, הוכנס לחדר, שבו השתכן יהודי נוסף. מיד כשנכנס רבינו, התחיל את הכנותיו לשבת, שכן השעה הייתה מאוחרת. הוא הוציא את בגדי השבת שלו וחיפש מברשת ע"מ לנקותם, אולם זו לא נמצאה. שכנו לחדר שראה את חיפושיו הגיש לו את המברשת שלו. רבינו נטלה בתודה, ניקה את חליפתו ופנה לשאר הכנות. כשחזר לחדר, רצה להחזיר את המברשת לבעליה, אולם שכנו כבר יצא לביה"כ.

הוא הניח את המברשת בצד יחד עם דברי המוקצה שלו ויצא לתפילה. כך עברה השבת, כשהמברשת ברשותו. **בצאת השבת, כשחזר לאכסניה, נוכח לראות, שהיהודי כבר יצא לדרכו, והמברשת נותרה בפינת החדר. הצדיק היה מודאג מאוד. כיצד ימצא את בעל המברשת כדי מ להחזיר לו את הפיקדון? הוא לא ידע דבר עיו מלבד שמו ושם משפחתו (שלמה לוי), אותם בירר אצל בעל האכסניה.**

עברו שנתיים מאותו מקרה, ורבינו הסתובב בכל רחבי רוסיה, כשהוא מקים סניפים לישיבתו בערים השונות. **בכל מקום אליו הגיע לא שכח לשאול אודות בעל המברשת. מנסה נואשות להשיג מישהו, המכיר אותו שידע לומר עליו פרטים מזהים. פעם אחת הגיע לפתרון חלקי של התעלומה. באחת העיירות פגש אדם, שאמר שהוא מכיר את היהודי והוא מתגורר במוסקבה. אולם לא ידע היכן בדיוק.**

"מי שעזר לי להגיע לידיעה הזאת, יעזור גם להגיע לאותו יהודי ולהחזיר את המברשת" אמר באמונה וביטחון. חלפו שנתיים נוספות והמברשת עדיין מלווה אותו לכל מקום אליו הוא מגיע והרב ממשיך לחפש את בעל המברשת. **כך עברו להם שבע שנים!** יום אחד נסע ברכבת. לידו ישב יהודי, וכיוון שהדרך הייתה ארוכה פתחו השניים בשיחה. תוך כדי שיחה שאל הרב את היהודי היכן הוא מתגורר והלה השיבו במוסקבה. "במוסקבה?!", שאל בשמחה. "ואולי מכיר אתה יהודי בשם ר' שלמה לוי?" - "בודאי", ענה היהודי, "הוא שכן שלי!".

"ברוך ה'!", אמר הרב ואנחת רווחה פרצה מפיו. למראה פליאתו של אותו יהודי, הוציא רבינו מאמתחתו מברשת ישנה והגישה לו. הלה הביט בפליאה ולא הבין מדוע הרב הוציא מברשת. חלפו שניות אחדות והרב פתר את סקרנותו. "עכשיו אני ממנה אותך שליח להחזיר את האבידה, שהייתה מופקדת אצלי שבע שנים!".

הרב יוסף יוזל הורוביץ הידוע כ"סבא מנובהרדוק" זצ"ל: נולד בשנת ה'תרי"א (1850) בפלונגיאן שבליטא. כבר בצעירותו ניתן היה לראות כי היו בו כשרונות מיוחדים. בגיל 16 מינהו אביו למגיד שיעור שלמדו בביה"מ בעיירה. בגיל 18 התארס עם בת עיירת שוויקשנה אולם לאחר האירוסין נפטר ל"ע חותנו ורבינו נאלץ לקחת על שכמו את פרנסת כל משפחת חותנו. בתחילה התעסק במסחר והיה נוסע לרגל עיסוקיו לעיר קליפדה (ממל). שם בעקבות פגישה עם ר' ישראל סלנטר עזב את כל עיסוקיו והתמסר כולו ללימוד המוסר בהדרכת רבו החדש. הוא הצטרף לכולל שהקים בעיר קובנה, וניצל את הזמן בלימוד ללא הפסקה.

במשך שנה ותשעה חודשים הסתגר בבית בעיירה סלובודקה (ליטא) ולא הניח לאיש להיכנס אליו, כעבור תקופה זו נפגש עם "הסבא מקלם" אשר שכנע אותו שכיום אסור להסתגר לבד ולהתפתח אלא חייבים להשפיע על העולם. על כן החל לערוך מסע בקהילות היהודיות הגדולות, הקים בתי מדרש ללימוד גמרא עם מוסר בהתאם לשיטתו בסיוע קרן הנדיב ר' עובדיה לחמן מברלין. בשנת ה'תרנ"ו (1896) החליט שכדי להשפיע על בני דורו יש לפתוח ישיבה, שתהיה מרכז רוחני לפעילותו להפצת המוסר לבני העם. המטרה המרכזית שהגדיר לעצמו היא: 'להחדיר בליבות הכל, שידע האדם מהי חובתו בעולמו'. מיקום הישיבה נבחר בעיר נובהרדוק, ועל שמה הישיבה נקראה. יסודותיה של השיטת היא שאין ללכת באמצע. צריך להשתחרר מהרצונות, התאוות, הגופניות והחומריות, ויש להידבק אך ורק בתורה וברוח. יש לשבור את כל המידות בלי להשאיר מהם שום נטייה ושורש. הנגיעות הורסות את שיקול הדעת למידות ולמעשים, ועל כן יש להיזהר מאוד מכל נגיעה ולבטל אותה (לדוגמא: אם מצא שהנגיעה שלו היא כבוד - צריך לבזות את עצמו עד שהיא תתבטל). וכן שיטה זו קיצונית בסוגיית הביטחון, והיא גורסת שכמעט ואין לעסוק בהשתדלות, אלא רק ביטחון. לימוד מוסר בסערת נפש- ברעש, ולמשך שעות רבות. וכן יש להתפלל ברעש. על התלמידים להתאגד בחבורה.

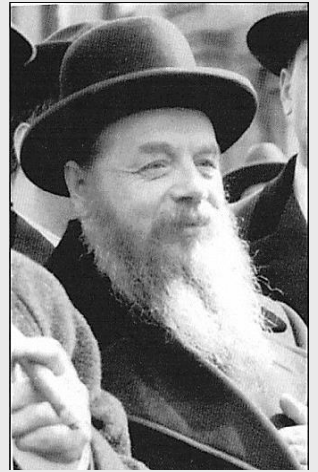
בשנת ה'תרע"ו (1915) עבר יחד עם הישיבה לעיר הומל, שהייתה רחוקה יותר משדה הקרב. בשנת ה'תר"פ (1919) עבר עם חלק מתלמידיו לקייב לחזק את הפליטים שנמצאו שם. התנאים הסניטריים היו קשים ורבים נספו במגפה. רבינו ניסה לסייע לחולים, אך נדבק בעצמו והשיב את נשמתו ליוצרה. נפטר ב-י"ז כסליו ה'תר"פ (1919) בקייב שבאוקראינה. חי כ-69 שנים. לאח"מ הועלה ונטמן בחלקת הרבנים האשכנזים שבהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' שלמה זלמן. **אשתו:** בת ר' יעקב שטיין. **מרבתי:** ר' ישראל סלנטר, ר' אברהם שינקר, ר' שמחה מרדכי זיסקינד זיסל זיו (ה'סבא מקלם). **מתלמידיו:** ר' אברהם יפה'ן (חתנו), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (חתנו), ר' יהושע לב (ר"י נובהרדוק בלובר), ר' יואל ברנצ'יק (ר"י נובהרדוק בצריצין), ר' אברהם זלמניס (ר"י נובהרדוק ברוסטוב), ר' דוד בליאכר (מקים רשת ישיבות "בית יוסף" ברחבי פולין ור"י בית יוסף במזריץ'), ר' יעקב ישראל קניבסקי (הסטייפער, ר"י בית יוסף בבני ברק), ר' שמואל וינטרוב (ר"י בית יוסף בפינסק), ר' אהרן וינשטיין (ר"י בית יוסף בתל אביב), ר' הלל ויטקינד (מייסד ישיבת בית יוסף בתל אביב), ר' חיים אפרים זייצ'יק (ר"י בית יוסף בבוצ'אץ'), ר' ירחמיאל אליהו בוצ'קו (ר"י עץ חיים במונטרה), ר' דוד בודניק, ר' שלמה בלור, ר' קלמן גולדברג. **חתניו:** ר' אברהם יפה'ן (ראש ישיבת נובהרדוק), ר' רפאל אלטר שמואלביץ (רבה של סטוצ'ין), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (משגיח בישיבת אהל תורה), ר' ראובן סילבר (שליוואנסקי). **מספריו:** ימדרגת האדם.

מסופר על עשיר בשם שלמה, שמעשה החסד שלו נודעו ברבים. אין עני שנכנס לביתו ולא קיבל סכום גדול, ביטנו שבעה ובאמתחתו מזון לימים הקרובים. ראשי ישיבות רבים צבאו על ביתו ולכולם השיב ביד נדיבה. יום אחד, ראש ישיבה התדפק בדלת ביתו, במטרה לזכותו בתרומה לישיבתו. היה זה יום גשם. מעילו היה רטוב וערדליו היו מלוכלכים בבז. לפני הכניסה לבית, פשט את מעילו וחלץ את ערדליו, כדי שלא יזיק לשטיחים היקרים. הגביר הושיב את ראש הישיבה על כורסה בסמוך לאח, הורה למשרתו להגיש שתיה חמה, שמע את תיאור ראש הישיבה על מצבה הקשה של הישיבה והחשש לסגירתה. לאחר מכן רשם המחאה בסכום מכובד לישיבה.

עוד בטרם יצא ראש הישיבה, נכנס לחדר רבינו כשמעילו מטפף סביבו והערדליים שלרגליו מכתמים את השטיחים היקרים. בעל הבית, שכיבד תלמידי חכמים, שתק. "כמה שעות למדת היום?" שאל הסבא את בעל הבית. זה האחרון השפיל את מבטו ושתק. הסבא סקר את החדר, והתבונן על הרהיטים היקרים, על השטיחים המפוארים והתמונות שנתלו בחדר במבט מזלזל. הוא הניף את ידו בביטול ואמר: "כל אלה: הרהיטים, השטיחים, התמונות ושאר הדברים אינם שווים שעה אחת של לימוד תורה!". ובעל הבית עדיין שתק. הסבא התיישב על אחת הכורסאות כשמעילו הרטוב מכתים את הריפוד היקר, וסיפר לגביר על הישיבות שהקים בכל עיירה, על בני התורה הלומדים בהתמדה כשאין לו מאום להאכילם ולשכנם. על המצב הגשמי הדחוק, שאינו מאפשר הקמת ישיבות נוספות. שלמה הגביר האזין בעניין רב. לאחר מכן קם ממקומו, רשם המחאה והגישה לסבא.

ראש הישיבה הביט בהמחאה וראה סכום גדול כמעט פי שניים מהסכום שנרשם עבורו. לאחר שיצא רבינו, פנה ראש הישיבה לשלמה ושאל: "אינני רוצה חלילה להיות כפוי טובה. אני מודה מאוד על הסכום שנרשם עבורי. רציתי להבין עניין אחד. כשאני נכנסתי, השתדלתי לכבד את המקום ולכן הסרתי את מעילי וערדלי בכניסה. והנה, נכנס רב נוסף, שהוא לא הסיר את מעילו וערדליו, השאיר טביעות בוץ ופתח בדברים קשים! ודווקא הוא מקבל סכום גדול כ"?!". הגביר הסביר: "אתם נכנסתם, וכיבדתם את המקום ואת כספי! למדתי מהתנהגותכם שכסף זה דבר טוב, שצריך לכבד אותו. אם כך- אני רוצה אותו עבורי! לכן נתתי סכום לא קטן אבל לא גדול. כאשר ה'סבא מנובהרדוק' נכנס, הוא לא כיבד את הריהוט היקר והשטיחים, אלא אמר שכל כספי ורכושי אינו שווה אפילו שעת לימוד. אם הכסף אינו שווה- אז איני צריך הרבה בעבורי. ואם שעה אחת לימוד שווה יותר מכל מה שיש לי, אני רוצה חלק בה! אז נתתי סכום גדול!".

הגאון הרב רפאל חיים שלמה היימן זצ"ל- נולד בשנת ה'תרנ"ב (1892) בפאריץ' שליד מינסק. בצעירותו למד בישיבת 'כנסת בית יצחק' בסלבודקה ובישיבת ה'חפץ חיים בראדין' ונדע בשם 'העילוי מפאריץ'. לאחר נישואיו (בזמן המלחמה) כיהן כר"מ בישיבת קרמנצ'ג ולאחר שנאלץ לעזוב בגלל הסובייטים כיהן זמן מה בישיבת סמילוביץ (עפ"י בקשת ה'חפץ חיים' ולימד בתנאים קשים ביותר). בשנת ה'תרפ"ג (1923) נענה לבקשת ר' אלחנן וסרמן הי"ד לשמש כר"מ בישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ, ובשנת ה'תרפ"ז (1927) נעתר לבקשתו של רבי חיים עוזר גרודז'נסקי לכהן כר"מ בישיבת 'רמיילס' בוילנה.

לאחר פרישת הרב חיים דוד ליבוביץ מראשות ישיבת תורה ודעת בברוקלין, חיפשו מנהלים ראש ישיבה חדש. לשם כך פנו לרב חיים עוזר גרודז'נסקי שהמליץ על רבינו כמתאים לתפקיד. רבינו קיבל את המינוי, ובאיר ה'תרצ"ה (1935) עבר לוייליאמסבורג שבארה"ב, שם שימש כראש ישיבת 'תורה ודעת'. ממיסדי וראשי 'אגודת ישראל' באמריקה ושימש גם כסגן נשיאה וכן היה פעיל ביסוד 'תורה ומסורה'. שימש כחבר מועצת גדולי התורה. הרב הצטיין מאוד במידותיו וגילה עמקנות בלימוד. אהוב וחביב מאוד בכל החוגים. למרות חריפותו העצומה הדריך את תלמידיו בדרך 'ישרות עומק הסברא', שלא להטותם מהדרך הסלולה. סבל הרבה למען הרבצת התורה, ואף לאחר שחלה והיה מדוכא ביסורים גדולים התמסר לתורה ויראת ה' באופן נפלא. נפטר ב-י"ז בכסליו ה'תש"ה (1944) ונקבר למחרת בניו יורק. חי כ-52 שנים. מילא את מקומו הרב ראובן גרודז'בסקי (שמסר את השיעורים הכלליים) ומאוחר יותר שימש גם הרב יעקב קמנצקי (שמסר את השיעורים היומיים).

אביו: ר' יחיאל מיכל. **חמיו:** ר' אברהם (חתניו היו הגאונים ר' שמחה זיפל, ר' נחמיה אב"ד בוצלאוו ור' אליעזר יצחק ברמאן). **אשתו:** בת ר' אברהם מוולוז'ין (נישא בשנת ה'תרע"ח [1918]). לאחר פטירת רבינו נישאה לר' איסר יהודה אונטרמן שניהן כרב הראשי האשכנזי של ארץ ישראל). **מרבתינו:** ר' ברוך בר ליבוביץ (ראש ישיבת 'כנסת בית יצחק'). **מתלמידינו:** ר' מיכל יהודה לפקוביץ, ר' אליהו שמחה שוסטל (ראש ישיבת 'בית בנימין סטמפורד' ומח"ס 'חמד שמחה'), ר' שלמה קרליבך. **ילדינו:** לרב לא היו ילדים. **מספרינו:** יחידושי רבי שלמה- לוקטו ע"י תלמידו הרב חיים גרודז'בסקי (יחידושי פורסמו בירחון 'כנסת ישראל' בוילנה, ובירחון ה'מתיבתא' של ישיבת 'תורה ודעת').

על מנת להבין מעט מגדלותו של רבינו, כדאי לציין את דברי רבו המובהק הגאון ר' ברוך בר ליבוביץ זצ"ל שכתב אליו בברכה לרגל התמנותו לראש ישיבת תורה ודעת בזה הלשון: "כדאים היו כל החבלי לידה, של אמי ע"ה להעמיד תלמיד כמותך".

רבינו, שהיה מגדולי תלמידי ר' ברוך בער זצוק"ל, נפטר צעיר לימים כבן חמישים שנה ללא ילדים. בימי 'השבעה' רק את אשתו הרבנית היה צריך לנחם. תלמידיו הרבים קיימו מנינים בביתו בזמן השבעה לאחר מכן מנחמים את הרבנית והולכים לדרכם. פעם אחת, לאחר התפילה בעת שישבו התלמידים נכנסה הרבנית מהחדר הפנימי, נעמדה בפתח וביקשה את רשות הדיבור ואז אמרה: "אתם שמעתם מבעלי הגדול שיעורים רבים בגמרא ובהלכה. כעת תשמעו ממני שיעור במידות! על בעלי מתוך חיוו האישיים שחי איתי". כולם כרו אוזנם כאפרכסת, והרבנית המשיכה ואמרה:

"דעו לכם, כי בעלי זצ"ל, חי איתי כעשרים ושש שנים בלא בנים, כפי שמוך מאליו, הרי בדרך הטבע, במצב כזה שאין לבני הזוג ילדים, נוצרים חיכוכים ונערמות טענות בלב וכו' - וכמובן, המצב רוח בבית ירוד, מה שגורם לכך שהכבוד ההדדי, לא שלם. ועתה, מעידה אני על בעלי ז"ל, שבכל העשרים ושש שנים, עד יומו האחרון, ועד רגע הפטירה, לא שמעתי ממנו ולו מילה אחת, שיכולה הייתה להתפרש כאילו ישנה איזה תרעומת או איזה תביעה כלפיי, והשלום והשלווה, הכבוד והאחוה, שררו בינינו כל חיינו, כמו בשנה הראשונה לנישואינו! ועוד יתרה מזאת, שהיו פעמים, כאשר מיהרתי לצאת, ולפיכך לא הכנתי בשבילו ארוחת ערב, לא די שלא הקפיד, אלא שכאשר חזרתי הביתה, היו על השולחן שתי חתיכות עוגה, ולצידן שני כוסות קפה, והקומקום היה חם, מוכן למזיגה. הכל ערוך ומסודר בשבילי!! הנה שמעתם ממני, שיעור במידות מהנהגות של בעלי זצ"ל!", סיימה הרבנית את דבריה. כל זאת סיפר הגה"צ ר' משה אהרן שטרן זצ"ל שהיה מתלמידיו.

חסו של רבינו לכל תלמיד היה מופלא, הוא פנה לכל תלמיד בלשון כבוד: "אתם" - כפי שפונים לאדם חשוב. שיחתו עם תלמידיו הייתה כדבר איש אל רעהו, מעולם לא שמעו ממנו ביטוי של התנשאות על איזה תלמיד למרות שהיו צעירים ממנו בעשרות שנים. כאשר תלמיד שאל, הרב הקשיב במתינות, עיניו המאירות עודדו לשאול ותמכו בתלמיד הצעיר לסדר את דבריו ובהירות, משסיים לשאול, אם הייתה השאלה שייכת לגוף העניין והסוגיה, היה חוזר עליה. מוסיף בה ומרחיבה לבארה ולהסבירה, כשהוא להוכיח את כוחו בהבנת הגמרא. בשעת השיעור הוא שאל שאלה - שעצם השאלה העלו בת שחוק אצל שומעי השיעור האחרים, אולם הצדיק חיזקו ועודדו, וחזר על שאלתו כשהוא מסבירה בטוב טעם ודעת. ממעשה קירוב זה גדל התלמיד עד שפרח לאילנא רברבא בישראל. לא לחינם העיד עליו הגאון ר' חיים עוזר באגרותיו, כי התלמידים נמשכים אחריו בלב ונפש, והינו אהוב וחביב אצלם.

האדמו"ר הרב ברוך ממז'בוז' צ"ל נולד בשנת ה'תק"ז (1757) בטולצ'ין. בצעירותו גדל אצל סבו הבעש"ט הקדוש. בהיותו כבן שבע הסתלק הבעש"ט הקדוש. לאחר מכן למד אצל ר' דב בער ממזריטש ואצל ר' שפירא פנחס מקוריץ. כשהיה בן י"א שנה, היה בקי בכל חדרי התורה ש"ס בבלי וירושלמי וכו', וכשהיה בן י"ב היה בקי בכל חדרי סתרי תורה. לאחר נישואיו ישב באוסטראה אצל חותנו אולם לאחר תקופה קצרה ירד חותנו מנכסיו, ורבינו חי בדוחק. רבינו הסתיר עצמו, אולם רבו ר' מנחם מנדל מוויטבסק ציווה עליו להנהיג את העדה, ואכן בשנת ה'תקל"ז (1777) לאחר עליית רבו לארץ החל לשמש כאדמו"ר בטולצ'ין. בשנת ה'תקמ"ח (1788) עבר למז'בוז'.

גדולי הדור היו נוסעים אליו בביטול גמור. **זכה לגילוי אליהו הנביא בהיותו כבן ארבע שנים בלבד והבעש"ט היה מתגלה אליו אף לאחר פטירתו וכן מקובל כי רשב"י הקדוש התגלה אליו.** לעיתים היה מבזה או מקלל אדם לצורך המתקת דינים מעליו. נודע בתפילותיו ובאמירת שיר השירים שהיה מרעיש עולמות. ידע מחשבות אדם. **בעל רוח-הקודש. כל רז לא אניס ליה.** בשמים אמרו דברי תורה משמו. העידו עליו צדיקי דורו שידע את כל הזוה"ק בע"פ וגם ידע לפרשו באופן האמת, וכן אמרו עליו, שיש לו שורש נשמת שלמה המלך. נפטר בי"ח כסליו ה'תקע"ב (1811). רבינו ור' יוסף מפיאמפלי קיבלו עליהם להיפטר כדי לבטל קטרוג גדול שהיה על עם ישראל. חי כ-54 שנים. ציונו באוהל הבעל שם טוב. את מקומו במז'בוז' מילא חתנו ר' יצחק מיאמפולי ואת מקומו בטולצ'ין חתנו ר' דוב בער.

אביו: ר' יחיאל מיכל אשכנזי. **אימו:** מרת אדל. **סבא (מצד האם):** ר' ישראל (הבעל שם-טוב). **נשותיו:** בת ר' טוביה קטצקש מאוסטראה (זיווג ראשון- ממנו נולדו לו 4 בנות), בת ר' אהרן מטיטיוב (זיווג שני). **מרבותיו:** ר' ישראל (הבעל שם-טוב), ר' דב בער (המגיד ממזריטש), ר' פינחס שפירא מקוריץ, ר' מנחם מנדל מוויטבסק. **מתלמידיו:** ר' דוד שלמה מטולצ'ין, ר' משה צבי גוטרמן מסאווראן. **בנותיו:** מרת ריזל (נישאה לר' דב בער מטולטשין), מרת אדל (נישאה לר' יעקב פנחס מלעטשוב), מרת חנה חיה (נישאה לר' יצחק מיאמפולי) ועוד בת. **מספריו:** **בוצינא דנהורא-** מדבריו ותורותיו.

רבינו היה איש קדוש ונפלא מאוד. כאשר נולד לאימו הרבנית אדל בת הבעש"ט הק', אמר עליו זקינו הבעש"ט הק': "הילד הזה הוא פלא. הילד הזה הוא חידוש". וכן אמרו עליו גם המגיד הק' ממזריטש זי"ע ועוד צדיקים. והיה חביב מאוד בעיני זקנו הבעש"ט, ובעודו ילד כבן שבע שנים הסתלק הבעש"ט הק', **אבל היה מתגלה אליו גם מעולם האמת, והראה לו חביבות יתירה.**

פעם אחת באו האדמו"ר ר' שלמה הלוי סג"ל מקארלין עם האדמו"ר ר' משה צבי מסאווראן ועוד כמה צדיקים להסתופף בצל רבינו, ור' שלמה מקארלין, שהיה הגדול שבהם, פתח את הדלת ושוב סגרה, כן עשה כמה פעמים. כאשר שאל אותו הרה"ק מסאווראן מה פשר הדבר, אמר, כי הבעש"ט הק' מבקר עכשיו את נכדו (רבינו) מעולם העליון, ויושב סמוך לו, ומסלסל בפאותיו בחביבות יתירה, **לכן הוא ממתין, עד שהבעש"ט יגמור ביקורו אצלו, ואז הם יוכלו להיכנס אליו.** (מפי כ"ק האדמו"ר מטאהש)

רבינו גדל בביתו של רבי פינחס שפירא מקוריץ בזמן מגוריו באוסטראה. פעם אחת שכב רבי ברוך לנוח על המיטה, ורבי פינחס כינס את אנשי ביתו ואמר להם: "הביטו וראו דבר חידוש". **הניח רבי פינחס את ידו על המזוזה וכיסה אותה, ומיד באותו רגע החל רבי ברוך להתנועע כמקיץ משנתו.** הסיר רבי פינחס את ידו, ורבי ברוך חזר למנוחתו. כך עשה כמה פעמים, והנאספים ראו בפליאה כיצד בכל פעם שהמזוזה מתכסת, מקיץ רבי ברוך משנתו. אמר רבי פינחס: "ראו, **עד היכן מגיעה קדושתו של רבי ברוך, שגם בשנתו אינו מסיח דעתו אף רגע מדבקות השם.**"

כאשר רבינו החל להנהיג כאדמו"ר ור' יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה (בעל ה'תולדות יעקב יוסף') שמע על דבר הנהגתו של נכד רבו הבעש"ט הק' חפץ היה לתהות על קנקנו ונסע אל רבינו. שמח מאוד רבינו על בואו, כי פעם אחת כשהיה תינוק והחזיקו זקינו הבעש"ט הק' בידו ושוחח בדברי תורה עם תלמידיו הק'. לפתע נכנסה אימו ונטלה אותו מידי זקנו. ולכן לא שמע את החלק השני של התורה, והיות שר' יעקב יוסף היה בין השומעים מבקש הוא ממנו שיאמר לפניו את החלק השני, ואמר לו ר' יעקב יוסף, שאם יאמר את החלק הראשון ימשיך הוא בחלק השני ו**חזר רבינו בפניו, מה ששמע בהיותו תינוק ור' יעקב יוסף השלים לו את הדברים.** (מילין קדישין)

פעם בשב"ק פרשת בחוקותי שהה רבינו בעיר אחת, והתאספו שמה הרבה חסידים וביניהם גם ר' משה צבי מסאווראן. בשולחן הטהור בליל שב"ק אמר רבינו דברי תורה נשגבים, ופירש מ"ב פירושים על תיבת בחקותי, והחסידיים והרה"ק מסאווראן בתוכם חזרו יחדיו על כל המ"ב פירושים, כדי שלא ישתכחו מהם. בסעודת יום שב"ק אמר רבינו עוד מ"ב פירושים אחרים על תיבת בחוקותי, וחזרו החסידים ושינו כל פ"ד הפירושים יחד, כדי לזכור אותם היטב.

במוצאי שבת, כאשר רצו לרשום הדברים, נשכח מהם הכול, ואף אחד מן החסידים לא זכר אפילו מילה אחת מכל דברי התורה שנאמרו, וליבו של הרה"ק מסאווראן נשבר מזה, כי חשב, שבוודאי עוונותיו גרמו לו את כל זאת, ונכנס אל רבינו ובכה לפניו, אמר לו רבינו, שאין לו להצטער על זה, כי מן השמים היה כן, **כי לא ניתנו פירושים אלו לכותבם על גליון וספר, רק לשעתו נתגלו לו לאומרם בעוה"ז, ואחר כך הוצרכו להשתכח. פעם אחת פירש מאמר אחד שבספר הזוה"ק, והתגלה אליו רבי שמעון בר יוחאי ואמר לו: "עתה כיוונת בפירושך אותה הכוונה, והפירוש אשר כיוונתי באותו מאמר". (האדמו"ר מטאהש)**

דועה העובדה מהרה"ק משפיטיווקא שנסע פעם לארצות המערב, בהגיעו לעיר אחת נכנס לחכם הספרדי שהיה המרא דאתרא שם, שאלו: "מאין אתם?"- השיבו: "מפולין", שאלו החכם: "מה שלום הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז'?", התפלא הרה"ק משפיטיווקא והביע תמיהתו בפניו: "איך הנכם מכירים את הרה"ק ר' ברוך הלא גר הוא במרחק אלפי פרסאות מכאן?", השיבו החכם: "אל ייפלא בעיניך הדבר, שאכן לא זכית לראותו מעולם, אולם בשמיים שומע אני תמיד, שאומרים דברי תורה בשמו". (כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מצאנז)

הגאון הרב דוד בן שמעון זצ"ל הידוע כרדב"ש והצופ דב"ש - נולד בשנת ה'תקפ"ד (1826) ברבאט שבמרוקו. משפחתו משבט יהודה מזרע בית דוד, מוצאה מספרד, ואחר הגירוש השתקעה במרוקו. בילדותו ניכרו בו כישרונות מזהירים. בצעירותו נחשב לאחד ממופלגי התורה בעירו. עסק רבות בענייני הקהילה היהודית. בפרק זמן קצר הצליח להעמיד תלמידים רבים אשר הוכשרו בכל מקצועות התורה, מהם: מורי צדק ויושבי על מדין, ומהם מוהלים, שוחטים, סופרי סת"ם ושליחי ציבור. למרות מעמדו ברבאט, שאף לחונן את עפר הארץ. תלמידיו ניסו להניא אותו מכוונתו אולם רבינו סירב ובשנת ה'תרי"ד (1854) בהיותו בגיל 28 יחד עם משפחתו ועם חלק מתלמידיו עלו לארץ.

בתחילה התגורר ביפו ולאחר תקופה קצרה עבר לעיר העתיקה בירושלים ומיד מינו אותו לראש ומנהיג לבני-עתו. בימים ההם קהילת יוצאי מרוקו בירושלים היתה במצב של עוני, דלות ומחסור. הרב החל לארגן את הקהילה, וייסד את 'ועד העדה המערבית בירושלים'. ייסד מוסדות, הקים תלמוד תורה וישיבה, בנה בית כנסת לעדת המערביים, מסר שיעורים ודרשות, קבע סדרים ותקנות.

הקים את בית הדין של העדה ועמד בראשה עד יומו האחרון. בתחילה כל עול הציבור רבץ על כתפיו בלבד, אולם במשך הזמן, כאשר גדלה העדה מינה ועד של שבעה חברים שיעזרו בהנהגה. בשנת ה'תרכ"ו (1866) ייסד את שכונת 'מחנה ישראל' (ממילא) מחוץ לחומות. בנה שם שני בתי כנסת, בתי מגורים ובתי מדרש לחכמי העדה, מקוואות וכן בתי מחסה לנזקקים. **כינויו היה 'אבי היתומים ודיין**

האלמנות', בשל דאגתו הרבה לנזקקי העדה. פתח חנות למכירת בשר לעניים בלבד. ביתו שימש כבית מחסה ומקום תמיכה לנזקקים. ענוותן מופלא. באיגרותיו חתם בכינוי 'מעט דב"ש'. בתשובותיו בהלכה הקדים בדברי התנצלות על שפנו אליו ושהוא יודע ומכיר במך ערכו. **לא הסכים ששמו יופיעו בחיבוריו.** מרבית שנותיו היו מלאות בייסורים וחולי. נפטר ב-י"ח כסליו ה'תר"מ (1879). חי כ-53 שנים. ציונו בחלקת המערבים בהר-הזיתים בירושלים. ישיבת 'מגן דוד' הוקמה על שמו. הגאון ר' רפאל אלעזר בן טובו שימש במקומו כרב העדה המערבית.

אביו: ר' משה (סוחר אמיד מהעיר רבאט שבמרוקו). **אימו:** מרת דיליסייא. **אישתו:** מרת רחל (בת ר' מסעוד צבאח). **מרבתי:** ר' סעדיה מאראגי (מחכמי רבאט). מתלמידיו: ר' מסעוד צבאח (אביו של ר' דוד צבאח מ"ס 'שושנים לדוד'), ר' נחמן בסיסו ממראקש (רש"צ ומנהיג העדה המערבית בירושלים), ר' יוסף ארוואץ (ראב"ד יפו), ר' משה בן מלכא ממקנס (ראב"ד העדה המערבית בירושלים), ר' אלעזר בן טובו (מח"ס 'פקודת אלעזר'), ר' יוסף ארוואץ, ר' רפאל חיים משה בן נאים (הרב הרחמן) ועוד רבים. **בניו:** הגאונים ר' רפאל אהרן (ראב"ד מצרים ומח"ס 'נהר מצרים'), ר' יקותיאל חיים (שד"ר במקנאס), ר' מסעוד חי (ראב"ד מצרים ומח"ס 'שערי משפט'). **בנותיו:** מרת רבקה (נישאה לר' מסעוד אשר די-אבילא), מרת ודליסיה (נישאה לר' יוסף קרויז). **מספריו:** **ישערי צדק** - ארבעה חלקים: **ישער החצר** - תרי"ג שבחים ומעלות לארץ ישער המטרה - הלכות הקשורות לארץ ישער הקדים - מצוות הקשורות לארץ ישער המפקד - מנהגים ותקנות על הארץ ישער דב"ש.

למרות רצונו של רבנו להיות צנוע ונחבא אל הכלים, מהשמיים גלגלו שיתפרסם שמו, ומעשה שהיה כך היה: באותם הימים התגורר בירושלים החסיד רבי יהודה פאפו זצוק"ל, בנו של הצדיק המפורסם הגאון רבי אליעזר פאפו זצוק"ל (מחבר הספר 'פלא יועץ'). רבי יהודה היה ידוע בתור איש קדוש וכל חכמי ירושלים העריצו אותו.

באחד הימים חלה במחלה אנושה וגדולי העיר באו לבקרו, אך לרוב חולשתו נשאר במיטתו כי לא היה בו הכוח לעמוד בפניהם. **והנה אך נכנס רבינו, רבי יהודה עם כל חולשתו נעמד מלוא קומתו לכבודו.** חלשה דעתם של החכמים הקשישים שלא הבינו פשר הדבר: מדוע נעמד הרב בפני תלמיד חכם צעיר לימים!?

כשראה את התמיהה בפניהם הסביר את מעשיהו: "אנא רבותי, דעו נאמנה שכאשר דרך הרב צופ דב"ש על מפתן ביתי, **הודיעו לי מהשמיים שאדם קדוש בא לבקר אותי, וכי עליי לקום לכבודו.**" השמועה עשתה לה כנפיים ושמו של רבינו התפרסם בניגוד גמור לרצונו ומאותו הזמן רבים החלו לפקוד את ביתו כדי לשמוע דבר ה' ולקבל ממנו עצה ותושייה, ואישיותו נעשתה נערצת בעיני כל.

על הענווה המופלאה של רבינו יעיד המעשה אותו כתב הגאון רבי יוסף בן נאים בספרו 'מלכי רבנן' (ערך 'שער החצר'), שכאשר אביו, הגאון רבי יצחק בן נאים זצ"ל הלך להשתטח על קברי הצדיקים בירושלים ת"ו, הוא התאכסן בבית הרב צופ דב"ש, והלכו שניהם לקנות ספרים מעיזבון של חכם אחד שנפטר. בין הספרים היה הספר 'שער החצר'. רבינו המליץ לו על ספר זה מאחר שמדבר בשבח ארץ ישראל, וזאת מבלי לגלות לו שהוא המחבר של הספר. כך קנה את הספר ולא ידע מי מחברו. עד שחזר לעירו פאס ושם נודע לו שהמחבר הוא רבינו בכבודו ובעצמו ובענוותנותו המופלאה הסתיר ידיעה זו ממנו.

רבינו דאג דאגה רבה לנזקקי העדה. ביתו שימש בית מחסה לקשי-יום שהיו מסובים על שולחנו. אלמנות ללא משען ויתומים רבים היו תחת חסותו. מדי פסח הוא היה מחלק לעניי העדה מצות שמורות. בירושלים של אותם ימים הבשר היה נמכר רק בחנות אחת וביוקר מפני הגאבילה (מס מיוחד), ויד העניים לא הייתה משגת לקנותו. רבינו פעל רבות למענם של אלו שלא השיגה ידם ופתח חנות למכירת בשר לעניים בלבד, תחת השגחתו הצמודה, כי הוא היה אומן מופלא ומומחה בניקור הבשר. אין פלא אפוא, כי כל בני העדה רחשו לו כבוד כאל מלאך ה', וקראו לו באהבה: **'אבי היתומים ודיין האלמנות'**.

רבי דובער זצ"ל הידוע כמגיד ממזריטש: נולד בעיירה לוקאטש שלידי העיר רובנו בשנת ה'תס"ד (1704). למשפחתו היה כתב יחוס עד ר' יוחנן הסנדלר. כבר בגיל צעיר ניכרו בו כשרונות נעלים ובהתמדתו העצומה. למד בתחילה בלבוב (למברג). לאחר שנישא שימש כמלמד במזריטש והחל ללמוד את תורת הקבלה. שימש מגיד בטורשין, בקוריץ ובדובנא. ניחן במתק שפתיים ובכשרון השכנוע. לאחר פטירת הבעש"ט נבחר לממלא מקומו והתיישב במזריטש שהפכה למרכז החסידות. אלפים נהרו לשמוע תורה מפיו.

הבעש"ט התבטא פעם על ר' דב: "יודע אני כי הדב הזה אין לו רגליים (הרב היה נכה ברגליו), אבל יש לו ידיים רחבות, לקרב בהן את הלבבות, ומסוגל הוא לאחד תחת הנהגתו את כל אלה הנאמנים לחסידות", שהפיצו את תורתו ברחבי אירופה. בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו.

מסופר כי טרם פטירתו, ב-י"ז כסלו ה'תקל"ג אמר לבעל התניא כי בשלושת ימי חייו האחרונים, רואה האדם רק את דבר ה' הנמצא בכל דבר גשמי. כעבור יומיים, תפס המגיד בידיו של ר' שניאור ואמר לו: "י"ט בכסלו הוא ההילולא של שנינו". בטהרתו, האדמו"ר הזקן ביקש שיניחוהו ויטבול הרב בעצמו, וכך היה, המגיד לאחר פטירתו טבל שלוש פעמים! נפטר ב-י"ט כסלו ה'תקל"ג (1772). ציונו באניפולי. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' אברהם (מיוחס עד לר' יוחנן הסנדלר). **אימו:** מרת חווה. **אשתו:** מרת קיילא (בתו של ר' שלום שכנא). **בנו:** ר' אברהם המלאך. **מרבותיו:** ר' יעקב יהושע הירש פאלק (בעל ה"פני יהושע"), ר' ישראל הבעל שם-טוב.

מתלמידיו: ר' אהרון הגדול מקרלין, ר' שמואל-שמלקא, ר' פנחס לוי הורביץ (בעל ה"הפלאה"), ר' לוי יצחק מברדיטשוב, ר' מנחם נחום מצ'רנוביל, ר' שניאור זלמן מלאדי (בעל ה'תניא'), ר' יעקב יצחק הורוביץ ('החוזה מלובלין'), ר' אלימלך מליז'נסק ('הנעם אלימלך'), ר' שלמה מקרלין, ר' שלמה לוצקר, ר' אברהם חיים, ר' אשר צבי מאוסטראה ועוד רבים.

מספריו: לוקטו ע"י תלמידיו ובייחוד ע"י ר' שלמה מלוצק: **ימגיד דבריו ליעקב יאור תורה יאור האמת יכתבי קודש ילקוטי אמרים יתורת המגיד ממזריטש**

פעם אחד ישב אצלו אחד מתלמידיו ימים רבים והיה נחפז לנסוע לביתו, ולא נתן לו רשות, פעם אחת הפציר התלמיד ברבינו מאוד, עד שנתן לו רשות, ואולם הזהירו ואמר לו: "לך לשלום, רק שמור על חפצך שלא יגנבו ממך בדרך". התלמיד שמע את דברי הרב, השתומם ונסע לדרכו.

הלה יצא וכבר ביום הראשון מנסיעתו לן בלילה במלון אחד, והנה בקומו בבוקר מצא את עצמו בלי לבוש אחד, כי הכול נגנב ממנו, וחזר בפחי נפש בחזרה למזריטש וסיפר לרבינו, מה אירע עימו.

רבינו הביט בו ואמר: "הן אמרתי לך, שתשמור את חפצך בדרך, לבל יגנבו ממך", והוסיף ואמר לו: "אל תדאג כלל, אחזיר לך חפצך בשלימות, לך אל מקום פלוני בערך רחוק פרסה אחת מהמלון ותמצא שם איש אחד וכה תארו, ותאמר לו: 'רבינו ציוה שתחזיר לי החפצים שגנבת בלילה במלון הזה', ובוודאי יחזור לך בשלימות.

התלמיד לא איחר לעשות כן, שכן ידע כי רבינו בעל רוח-הקודש, ואכן מצא את האיש, כפי שרבינו סיפר לו ואמר לאיש, כפי מה שציווה רבינו. הלה השתומם מאוד מדבריו, הודה

מיד ואמר: "אמת הוא כדברי רבך, הגניבה היא אצלי ואני אחזיר לך את הכל בשלימות, אולם רצוני להחזיר את החפצים ליד רבך דווקא, כי יש לי שאלה קטנה לשאול ממנו", ונסעו שניהם ביחד.

כשהגיעו לפני רבינו, אמר האיש: "אדוני איש צדיק, האמת היא, שהגניבה בידי, אך לא אחזיר דבר, עד אשר כבודו ישיב לי על שאלתי", ואמר, "הנה אני רואה, שאיש אלקים קדוש הוא, אשר ה' נתן לו עיניים זכות וטהורות לראות מרחוק, אך זה אשאל מכבודו, הלא טוב היה, שיתכל בעת הזה בדבר שבקדושה ולא להשפיל ראייתו הטהורה בדברים שפלים כאלו לראות, איך הגנבים גונבים".

אמר לו הצדיק: "בני, יפה שאלת ואשיב לך על שאלתך ותמיהתך. האמת אגיד, שבעת שהייתי בבית-הכסא, שהוא מקום שאסור להרהר בדבר שבקדושה, וכן איני מהרהר אף בדברי חול, בזה הזמן ראיתי איך שלקחת את החפצים של תלמידי". והחזיר לו החפצים שלו בשלימות. (סיפורים נוראים)

אמת הוא כדברי רבך, הגניבה היא אצלי ואני אחזיר לך את הכל בשלימות, אולם רצוני להחזיר את החפצים ליד רבך דווקא, כי יש לי שאלה קטנה לשאול ממנו, ונסעו שניהם ביחד.

רבי דובער זצ"ל הידוע כמגיד ממזריטש: נולד בעיירה לוקאטש שלידי העיר רובנו בשנת ה'תס"ד (1704). למשפחתו היה כתב יחוס עד ר' יוחנן הסנדלר. כבר בגיל צעיר ניכרו בו כשרונות נעלים ובהתמדתו העצומה. למד בתחילה בלבוב (למברג). לאחר שנישא שימש כמלמד במזריטש והחל ללמוד את תורת הקבלה. שימש מגיד בטורשין, בקוריץ ובדובנא. ניחן במתק שפתיים ובכשרון השכנוע. לאחר פטירת הבעש"ט נבחר לממלא מקומו והתיישב במזריטש שהפכה למרכז החסידות. אלפים נהרו לשמוע תורה מפיו.

הבעש"ט התבטא פעם על ר' דב: "יודע אני כי הדב הזה אין לו רגליים (הרב היה נכה ברגליו), אבל יש לו ידיים רחבות, לקרב בהן את הלבבות, ומסוגל הוא לאחד תחת הנהגתו את כל אלה הנאמנים לחסידות", שהפיצו את תורתו ברחבי אירופה. בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. מסופר כי טרם פטירתו, ב-י"ז כסלו ה'תקל"ג אמר לבעל התניא כי בשלושת ימי חייו האחרונים, רואה האדם רק את דבר ה' הנמצא בכל דבר גשמי. כעבור יומיים, תפס המגיד בידיו של ר' שניאור ואמר לו: "י"ט בכסלו הוא ההילולא של שנינו". בטירתו, האדמו"ר הזקן ביקש שיניחוהו ויטבול הרב בעצמו, וכך היה, המגיד לאחר פטירתו טבל שלוש פעמים! נפטר ב-י"ט כסלו ה'תקל"ג (1772). ציונו באניפולי. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' אברהם (מיוחס עד לר' יוחנן הסנדלר). **אימו:** מרת חווה. **אשתו:** מרת קיילא (בתו של ר' שלום שכנא). **בנו:** ר' אברהם המלאך. **מרבתי:** ר' יעקב יהושע הירש פאלק (בעל ה"פני יהושע"), ר' ישראל הבעל שם-טוב.

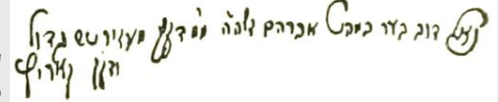
מתלמידיו: ר' אהרון הגדול מקרלין, ר' שמואל-שמלקא, ר' פנחס לוי הורביץ (בעל ה'הפלאה'), ר' לוי יצחק מברדיטשוב, ר' מנחם נחום מצ'רנוביל, ר' שניאור זלמן מלאדי (בעל ה'תניא'), ר' יעקב יצחק הורוביץ ('החוזה מלובלין'), ר' אלימלך מליז'נסק (בעל ה'נעם אלימלך'), ר' שלמה מקרלין, ר' שלמה לוצקר, ר' אברהם חיים, ר' אשר צבי מאוסטראה ועוד רבים. **מספריו:** לוקטו ע"י תלמידיו ובייחוד ע"י ר' שלמה מלוצק: **ימגיד דבריו ליעקב יאור תורה יאור האמת יכתבי קודש ילקוטי אמרים יתורת המגיד ממזריטש**

כשרבי ר' בער היה בן שמונה פרצה בעיר לוקאטש דלקה גדולה. באותה התקופה רוב בתי העיירה היו עשויים מעץ, ולכן כילתה האש בתים רבים. בין היתר נשרף גם בית הוריו. אמו חרפה את נפשה והוציאה את ילדיה מן הבית הבווער, ולאחר מכן ניצבה במרחק מן השרפה ולא פסקה לבכות.

בראותו את הצער של אמו, פנה אליה ושאל: "אמא, מדוע תבכי כל כך? כלום ראוי לשפוך דמעות שלישי על בית ורהיטים מעץ? והרי חז"ל אמרו: 'כשם שמברכים על הטובה כך מברכים על הרעה' - גם ביתו של הקב"ה נשרף - ודיו לעבד להיות כרבו". "לא, ילדי", אמרה אליו אמו, "לא בגלל הבית אני בוכה, אלא בגלל מגילת היוחסין של אבא שנשרפה. שלשלת היחס שלנו נמשכת עד לתנא רבי יוחנן הסנדלר, ולמעלה בקודש עד דוד המלך ע"ה". "אמא, אל תבכי, הנני מבטיח לך, שכאשר אגדל בעזרת ה' אכתוב לך מגילת יוחסין חדשה, שתתחיל בי!".

הסיבה לכך שהרב זכה בבן צדיק, אברהם המלאך מובא בספר "תפראת נשים": אשתו של המגיד ממזריטש, הגיעה בשעת לילה מאוחרת למקווה, והבלנית עמדה לסגור ובשום פנים ואופן לא נאותה לפתוח לה. עמדה הצדקת והתחננה בדמעות שלישי אולם הבלנית סרבה. והנה נעצרה כרכרה הדורה ומתוכה יצאו ארבע נשים אצילות, שילמו וביקשו להיכנס. כמובן לנשים כה חשובות לא יכלה לסרב. נכנסו הנשים החשובות, ואף אשת המגיד נכנסה עימהן טבלו כולן והציעו לאשת המגיד להסיעה לביתה. כשהגיעו הביתה לפתע נעלמה הכרכרה. סיפרה האשה את המעשה לבעלה. אמר לה בעלה: "דעי לך שהיו אלה האמהות הקדושות, שרה, רבקה, רחל ולאה שבאו לעזרתך, כדי שתזכי אף את לטבול". מסירות הנפש של האשה - גדולה ממסירות הנפש של הבעל.

בשנות נעוריו נהג לשבת כמה ימים בשבוע בתענית, וסיגף את גופו לפי ספרי הקבלה ועפ"י שיטת האר"י הקדוש. למרות שלא היה לו שום רכוש וביתו היה שרוי בעוני ובדחקות - לא היו לו שום טענות כלפי אף אחד ולא התלונן לפני אף אחד, רק חי עם בטחון בה, ככתוב "ברוך הגבר אשר יבטח בה". פעם אחת נכנסה אליו אשתו לחדרו ביושבו עסוק בלימודו ובכתה לפניו על המצב הנורא, כשילדו רעב לפת לחם. בשמעו את המלים פרצה לראשונה מלבו של הצדיק אנחה עמוקה. מיד נשמעה בת קול משמים: "בגלל האנחה הקשה והעמוקה, שכאילו טענת כלפי הרבש"ע - הפסדת חלקך בעולם הבא". בשמעו זאת הצטער מאוד, אולם מיד התעשת ואמר בשמחה: "מעכשיו אוכל לעבוד את הבורא שלא על מנת לקבל פרס". ברגע זה נשמעה שוב בת קול משמים: "בגלל שמחתך לעבוד את ה' שלא על מנת לקבל פרס, החזירו לך חלקך בעולם הבא, אבל, להבא תהא נזהר לא להתרעם, שכן הבורא הוא רחמן כרחם אב על בנים".

רבי דובער זצ"ל הידוע כמגיד ממזריטש: נולד בעיירה לוקאטש שליד העיר רובנו בשנת ה'תס"ד (1704). למשפחתו היה כתב יחוס עד ר' יוחנן הסנדלר. כבר בגיל צעיר ניכרו בו כשרונות נעלים ובהתמדתו העצומה. למד בתחילה בלבוב (למברג). לאחר שנישא שימש כמלמד במזריטש והחל ללמוד את תורת הקבלה. שימש מגיד בטורשין, בקוריץ ובדובנא. ניחן במתק שפתיים ובכשרון השכנוע. לאחר פטירת הבעש"ט נבחר לממלא מקומו והתיישב במזריטש שהפכה למרכז החסידות. אלפים נהרו לשמוע תורה מפיו.

הבעש"ט התבטא פעם על ר' דב: **"יודע אני כי הדב הזה אין לו רגליים (הרב היה נכה ברגליו), אבל יש לו ידיים רחבות, לקרב בהן את הלבבות, ומסוגל הוא לאחד תחת הנהגתו את כל אלה הנאמנים לחסידות"**, שהפיצו את תורתו ברחבי אירופה. **בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר.** רבים פנו אליו ונושעו. מסופר כי טרם פטירתו, ב- י"ז כסלו ה'תקל"ג אמר לבעל התניא כי בשלושת ימי חייו האחרונים, רואה האדם רק את דבר ה' הנמצא בכל דבר גשמי. כעבור יומיים, תפס המגיד בידיו של ר' שניאור ואמר לו: **"י"ט בכסלו הוא ההילולא של שנינו"**. בטהרתו, האדמו"ר הזקן ביקש שיניחוהו ויטבול הרב בעצמו, וכך היה, **המגיד לאחר פטירתו טבל שלוש פעמים!** נפטר ב-י"ט כסלו ה'תקל"ג (1772). ציונו באניפולי. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' אברהם (מיוחס עד לר' יוחנן הסנדלר). **אימו:** מרת חווה. **אשתו:** מרת קיילא (בתו של ר' שלום שכנא). **בנו:** ר' אברהם המלאך. **מרבתי:** ר' יעקב יהושע הירש פאלק (בעל ה"פני יהושע"), ר' ישראל הבעל שם-טוב. **מתלמידיו:** ר' אהרון הגדול מקרלין, ר' שמואל-שמלקא, ר' פנחס לוי הורביץ (בעל ה'הפלאה'), ר' לוי יצחק מברדיטשוב, ר' מנחם נחום מצ'רנוביל, ר' שניאור זלמן מלאדי (בעל ה'תניא'), ר' יעקב יצחק הורוביץ ('החזה מלובלין'), ר' אלימלך מליז'נסק ('הנעם אלימלך'), ר' שלמה מקרלין, ר' שלמה לוצקר, ר' אברהם חיים, ר' אשר צבי מאוסטראה ועוד רבים. **מספריו:** לוקטו ע"י תלמידיו ובייחוד ע"י ר' שלמה מלוצק: **ימגיד דבריו ליעקב יאור תורה יאור האמת יכתבי קודש ילקוטי אמרים יתורת המגיד ממזריטש**

היה זה בשחר החסידות. סוחרים מכל רחבי אירופה נהרו ליריד השנתי הגדול בקניגסברג. ביניהם קבוצת סוחרים מליטא, מינסק, קובנה, פינסק וסלוצק. במהלך המסע עלה עניין החסידות. החלו הסוחרים לדבר סרה בחסידות ובמנהיגיה. רק הסוחר מסלוצק שתק. לפתע הזכיר אחד מהחבורה את שמו של המגיד ממזריטש, בנימת ביטול. מיהר הסוחר מסלוצק להסותו. **"על המגיד ממזריטש אסור לפצות פה!"**, קרא ועורר עליו מיד את תמיהת חבריו. **"גם אתה נתפסת!?"**, שאלו. "הקשיבו ואספר לכם מעשה שאירע לא מכבר בעירנו ותשפטו בעצמכם".

לפני מספר חודשים יצאתי לרגל עסקי למסע ארוך. לילה אחד תעיתי בדרך וסיתי ממסלול נסיעתי המתוכנן. הגעתי לעיירה שאת שמה לא ידעתי. תרתי אחר בית לעשות בו את הלילה. ניגשתי לבית הראשון, שבקע ממנו אור. נקשתי על הדלת והוזמנתי פנימה. רק אז נודע לי, כי הגעתי למזריטש אל המגיד בכבודו ובעצמו. הוגשה לי ארוחה וסעדתי את לבי. פתאום יצא המגיד מחדרו והתקרב אליי. הוא נתן בי מבט חודר והושיט לי יד. "שלום עליכם ר' יהודי", אמר.

"עליכם השלום", השבתי. המגיד שאלני לשמי ולמקום מגורי ועיני לו. "אם התגלגלת לכאן, אין זה לחינם. שמא יש דבר כלשהו בעירכם הדורש תיקון?". שתקתי. למעשה עזבתי את העיר מספר שבועות קודם לכן ולא ידעתי כי פרצה המגפה קשה בסלוצק. מגפה שפגעה בעיקר בילדים הקטנים. המגיד אמר: **"לפני ימים אחדים היה בנך חולה מאוד ועמד על סף מוות.** אולם אל דאגה, ברוך ה' נחלץ ממחלתו ועתה הוא בריא לגמרי". הבטתי במגיד בתדהמה. לא פקפקתי בנכונות דבריו והודיתי לה' על החלמת בני. המגיד הוסיף ואמר: "כשתחזור לסלוצק תהיה עד למגפה הקשה, המשתוללת ופוגעת בילדים רבים. תמצא את בני העיר חוקרים אחר הסיבה הרוחנית למגפה. למחרת שובך תשתתף בשמחת מצווה וגם שם יעסקו הכול באותו עניין. החשד ייפול על איש פלוני והכול יאשימוהו בגרימת המגפה. דע, כי אדם זה אינו קשור לעניין. כשיקום אחד המסובים להכותו, התייצב על רגליך, אחוז בידו וגער בו כי הוא החוטא".

עם בואי לסלוצק נודע לי על המגפה המשתוללת בעיר ומכה בילדים הרכים. נכנסתי לביתי, ואז גם נודע לי כי בני הקטן אכן חלה וכבר הגיע לכלל סכנה ובאורח פלא, החלים לגמרי. באותה שעה ידעתי, כי גם יתר דברי המגיד יתקיימו. בהמשך היום הודיעו לי על ברית-מילה, שיערך מחר. השתתפתי בברית. הכול דיברו בעניין המגפה. ר' אליהו, מזקני העיר, קם לפתע ממקומו ואמר: "סבורני כי איש חוטא, אשר נכשל בעוון חמור מתהלך בקרבנו, ובעטיו באה עלינו הרעה הזאת". פתאום עבר רחש בקהל: "מוטל הוא החוטא". מוטל, אדם שאינו מרבה להופיע בין הבריות. "חזור בתשובה והסר מעלינו את המגפה הארורה", קרא לעברו אחד המסובים. מוטל ישב דומם, חיוור כסיד.

והנה קם ממקומו שמעון, מעשירי העיר, וקרב למוטל, הניף יד כדי להנחיתה על לחיו. **אזרתי עוז ותפסתי בזרועו של הגביר.** "שקן ורשע! הודה כי אתה החוטא הגדול", אמרתי. שקט השתרר במקום. הגביר הביט בי מוכה הלם. חלפו מספר רגעים ולפתע פרץ בבכי. הוא החל להתוודות, כי נכשל בעוונות חמורים והתחייב לשוב מדרכו הרעה. הצבע שב לפניו החיזורות של מוטל האומלל. בתוך כך הופנו המבטים אליי. **"רוח-הקודש!?",** תמהו. "כן", השיבותי, **"אך לא רוח-הקודש שלי, אלא של המגיד ממזריטש"**. סיפרתי להם, כל מה שאירע. **חיש-מהר פשטה השמועה בכל סלוצק, ומאז נזהרים בעירנו מלפגוע בכבודו של המגיד הקדוש.** הסוחר מסלוצק סיים את סיפורו. חבריו הסוחרים ניצבו סביבו בדממה, נתונים לרושם העז בדבריו. "נו, מדוע שותקים אתם", הקניטם הסלוצקאי, "שמא גם אתם נתפסתם?".

אברהם ז"ל נפטר יום ג' ט"ז כסלו ה'תקל"ג

הצדיק חכם הרב פראג'י עלוש (הראשון) זצ"ל - נולד בשנת ה'תרי"ד (1854) בגאבס, שבדרום תוניסיה. שימש רב ודיין בגאבס, והתפרנס ממלאכת החייטות. בשנת ה'תרס"ג (1903) מונה לאב בית דין בגאבס, ושימש כרבה של העיר כל ימי חייו. הרביץ תורה ברבים. העמיד תלמידים הרבה. שפט בצדק את בני עדתו. יישב סכסוכים בין אישיים. ניהל דיני ממונות. היטה אוזן קשבת לצורכי הפרט והכלל, וניהל את קהילתו למופת. גאון מופלג בתורה. הקדיש את זמנו היקר לפתרון מצוקותיהם האישיות של צאן מרעיתו. ענה לשאלות הלכתיות דחופות. נפטר ב-י"ט כסליו ה'תר"פ (1920) ונקבר בעירו גאבס שבתוניסיה. חי כ-66 שנים. ב-כ"ט תשרי ה'תשל"ח (1977) הועלו עצמותיו ארצה, והוא נקבר בבאר-שבע בסמוך לקברו של תלמידו הגאון חכם חיים חורי.

אביו: ר' אליהו. **אשתו:** מרת פלילה. **בנו:** ר' 100. **בנותיו:** מרת כדרה, מרת זהיה. **מתלמידיו:** חכם ר' חיים חורי. **מספריו:** **יאהב משפט** - שו"ת **יפועל צדק** - על ספר תהילים.

אדם נכנס לפתע ללשכתו של רבינו ופנה אליו: "אני רוצה לגרש את אשתי!", אמר, כשפניו התאדמו ואצבעות ידיו נקמצו לאגרופים. טון דיבורו היה כעוס. רבינו ניסה להבין במה המדובר ומדוע הוא רוצה לגרש את אשתו. האיש אמר בכעס ובתסכול גובר והולך: "היא לא מכבדת אותי, מזלזלת בי ואינה מתנהגת כשורה!".

"**החלטתי נחושה ויהי מה. אני רוצה לגרש אותה**", הצהיר. הרב גייס את כל כוחותיו בניסיון לפייס את הבעל. הוא דיבר על ליבו וניסה להפיג את רוגזו. שעה ארוכה עמל, אך לשווא. מנוי וגמור היה בליבו של הבעל לגרש את אשתו. "כבוד הרב", האיש התעקש, "אני מבקש איגרת לבית הדין ובה הוראה להכין בעבורי גט".

הרב ביקש לדחות את רוע הגזירה ואמר לאיש: "הבה נקבע פגישה מסודרת מחר". האיש הסכים בליט ברירה. האיש הגיע למחרת בשעה הנקובה. הרב נטל את הקולמוס והתחיל לכתוב את נוסח הפניה לחברי בית הדין, כרצון האיש. **בעת כתיבת המכתב הגיעו לאוזניהם צעקות רמות. אלה גברו והלכו.**

לפתע נפתחה הדלת ואישה ובידה סל ירקות התפרצה לחדר, צועקת זועמת. האיש נדהם. כיצד מעיזה האישה לנהוג בחוסר נימוס שכזה בנוכחות הרב הגדול?! **הוא הביט בתדהמה באישה הניגשת למקום מושבו של הרב, נוטלת את סל הירקות, הופכת אותו על פניו, ומריקה את כל תכולתו על הרצפה.**

"אני כבר לא יכולה לסבול!", צווחה האישה. **"במקום לקנות ירקות טובים, שלחת שוב את המשרת להביא לי סחורה זולה וקלוקלת?! נמאס לי מהמעשים שלך!"**. פיו של האיש נפער בתדהמה. התברר לו כי הגברת הצעקנית אינה אלא הרבנית בכבודה ובעצמה! הוא התקשה לעכל את המחזה המביש שהיה עד לו. עיניו הושפלו ארצה באי-נעימות, לאחר שנאלץ לראות את הרב ברגעים מביכים אלה.

הרב לא איבד את עשתונותיו. הוא התחיל בעדינות להרגיע את אשתו. הוא פייס אותה בלשון רכה: "אני מתנצל לפניך", הרכין את ראשו, וגחן ארצה ללקט את הירקות שהתפזרו על רצפת החדר. "את צודקת. להבא אבחר בעצמי ירקות משובחים". האישה נרגעה אט-אט. סערת רוחה שככה והיא התרצתה ויצאה מהחדר.

הרב פנה אל האיש, וכאילו לא הושפל זה עתה, ביקש את סליחתו על העיכוב הממושך. הרב נטל את הקולמוס והמשיך בכתיבת האיגרת. "הנה", אמר לאורחו, "תיכף נסיים את המלאכה ותוכל לגשת לבית הדין ולפתוח בהליך הגירושין". האיש היה נסער. התרגשות רבה אפפה אותו. "לא, לא!", זעק. "כבוד הרב, עצור בבקשה! חדל מלכתוב!". מבט של תמיהה עלה על פני הרב. "מדוע?", שאל כלא מבין, "הלוא אני מתקרב לסיום המכתב. זה לא ידרוש עוד זמן רב. אולי אתה כועס על העיכוב שגרמתי לך, אך מה לעשות - גדול השלום, ולא יכולתי לדחות את רעייתי מעם פני".

"בבקשה, רבינו!", האיש התחנן, "אל תשלים את כתיבת המכתב! אני חוזר בי! אני מבקש לבטל את הגט!". "מדוע?", הרב שאל, "הלוא אמרת שאשתך מציקה לך ואינך יכול לשאת עוד את סבלך?". "כבוד הרב", האיש השפיל את מבטו. "אני מוכרח להודות כי מה שהתרחש כאן עתה זעזע את נפשי. גם ברגעים הקשים ביותר לא נקלעו יחסינו למצב מעין זה. למדתי עכשיו להעריך את אשתי ולהבין שבעצם היא אשת חיל כשרה".

"אתה בטוח?", הרב שאל בנימת ספקנות, "אולי מחר תשנה את דעתך?". האיש נענע בראשו לשלילה. "מנוי וגמור עימי להתפייס עימה ולא להחריב את ביתנו!". האיש נפרד מהרב לשלום והרב שב לתלמודו. האיש לא ידע כי המהומה הגדולה לא היתה אלא הצגה מביימת היטב, שאותה הרב יזם בשעת לילה מאוחרת, לפני שעלה על יצועו. האסון המתקרר לבני הזוג לא נתן לרב מנוח והוא חיפש אחר מוצא מהסבך.

לבסוף נולד במוחו הפיתרון הזה. כששיתף את רעייתו בתכנית, האישה נחרדה. כיצד תוכל לנהוג כך כלפי בעלה?! רק לאחר הפצרות רבות, וכשהבינה שהצלת משפחה מונחת על הכף, הסכימה למלא את התפקיד שהועיד לה בעלה. הרבנית ביקשה מהרב את מחילתו על הביזיונות שהיא עתידה לגרום לו, ואז ניגשה למעשה. ואכן, ה'מופע' קצר הצלחה גדולה. איום החרבת ביתם של בני הזוג הוסר. הרב הודה לאשתו וברכה: "אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לעשות שלום בית!". (מעובד מתוך 'לעולם חסדו')

הגאון הרב שאול מקיקץ השלי צ"ל - נולד בשנת ה'תרמ"ז (1887) באי גרבה שבתוניס. בתחילה למד תורה אצל אחיו הגדול ר' חויתה שהיה ת"ח צדיק וחסיד גדול. בהמשך למד והתחנך אצל הרב דוד (דידו) הכהן והיה מתלמידיו הראשונים. בילדותו לא היה חכם ופיקח כל כך אולם היה לו חשק לתורה הקדושה והוא גדל עד שנעשה לאחד התלמידים המובחרים. בשנת ה'תרס"ז (1906) החל לשמש כעוזר בחינוך תלמידים לגאון ר' יוסף ברבי (מח"ס ילדי יוסף ועוד) בבית המדרש על שם הרב חזקיה פרץ.

לאחר פטירת ר' יוסף ברבי, התמנה לשמש כראש הישיבה. שימש כחזן ושליח ציבור וכן כסופר כתובות ואף פעמיים בשנה דרש בפני הציבור בבית-הכנסת של גרבה. בשנת ה'תרפ"ד (1923) בהיותו כבן שלושים ושבע שנים חלה בחולי השבר שהתאפיינה בחולשה וכאבים, ממנה סבל עד סוף ימיו והיה חולני וחלש מאד, ותמיד היה חגור בחגורה למתניו, אך עם כל זאת לא זז מחבבה והיה מתחזק מאד בלימוד התורה עם התלמידים יומם ולילה, וקיבל יסוריו בדומיה.

בשנת ה'תש"י (1950) למרות העובדה שהיה חולה עלה לישראל דרך צרפת וזאת לאחר שפקידי העליה סירבו לאשר לו לעלות ארצה בטענה שהוא זקן וחולה ואין מי שיטפל בו בארץ ובחסידי ה' עלה לארץ והשתכן עם משפחת בנו בכפר שלום. **ענוותן מופלא**. זכה להעמיד תלמידים רבים ומהם יצאו דיינים, רבנים ועוד. נפטר ב-י"ט כסליו ה'תש"ל (1969). חי כ-82 שנים. ציונו בבאר-שבע.

סבו (מצד אביו): ר' עמנואל. **אביו:** ר' מעתוק. **מרבותיו:** אחיו, ר' חויתה, ר' דידו הכהן. **מתלמידיו:** הגאונים הרש"ל צ"ל ר' שלמה משה עמאר שליט"א, ר' דן מרדכי כהן שליט"א (זקן רבני תוניס), ר' שלמה מאזוז, ר' אלטר מאזוז, ר' מרדכי סגרון, ר' רפאל כדיר צבאן ועוד. **בנו:** ר' אורגאני. **חתניו:** ר' זע"ר מרדכי פנחס עששו ור' נסים נעים. **מספריו:** **ימדרשו של ש"ם** - על הפרשות וההפטרות **לשם אשים** **ימדרש אבות** - על פרקי אבות **ישמש ומגן** - חידושים על מסכת פסחים **פסחים** **כרמי שלי** - חידושים על הש"ס **בית ושם** - מוסר ומעשיות וכן פירושים על חמישה חומשי תורה.

רבינו היה זריז וחרוץ גדול לנצל כל רגע פנוי. אף פעם לא היה אפשר למוצא את רבינו יושב ובטל, גם בימים שלא היה מלמד את תלמידיו כמו בערב שבת, או בשבת קודש אחר הצהרים, או בימים טובים וחול המועד, היה תמיד יושב במקומו ולומד תורה, ולא פסיק גירסא מפומיה. תלמידו הגאון רבי אלטר מאזוז צ"ל מספר כי רבינו בעצמו סיפר להם על עצמו איך בילדותו היה שוקד על לימודו גם בלילה ומחדש וכותב, **ולפעמים אחרי שעלה על יצועו בשעה מאוחרת כשהוא מהרהר וחושב על מה שלמד ולפתע עלה במוחו חידוש בתורה, קושיא או תירוץ, מרוב שמחה היה בועט מיד בשמיכה וממהר להדליק את האור כדי לכתוב את מה שהתחדש לו, כדי שלא ישכח זאת עד הבוקר.**

כאשר יצא לאור ספרו על הש"ס 'כרמי שלי' אשר כתבו עליו הסכמות נלהבות של כל גדולי הדור. כתב אחד האברכים מתלמידיו פתק קטן, שגודלו פחות משלוש אצבעות כדי להודיע שיצא לאור ספר 'כרמי שלי' להרה"ג מקיקץ שלי וניתן להשיגו במקום פלוני. ותלו אותו בכמה בתי כנסיות כדי שיקנו מרבינו את הספר וסיפר תלמידו אשר שימשו באותם ימים הראש"ל מרן הגאון ר' שלמה משה עמאר שליט"א, שבאותו הזמן הגיע רבינו לאחד מבתי הכנסת והיה שם איזה חזן אחד שגער בר בלי בושא ואמר לו: "**איך אתה לא מתבייש לכתוב על עצמך הרב הגאון ואתה מפשוטי העדה?**" **רבינו התנצל בפניו** והסביר לו, שלא הוא זה שכתב וגם ראייתו חלשה ולכן לא קרא את הפתק. למחרת קרא רבינו לתלמידיו וגער בהם על שכתבו עליו תואר הרה"ג **ולא כעס כלל על אותו האדם**. והוסיף הגאון מרן ר' שלמה משה עמאר, כי המתבונן יבין באיזה דרגה של פשטות היה חי ואיזה ענווה עד שהצליח לשכנע כל מכריו שאינו רב ולא חכם וזה לא היה בלבד אלא באומנות גדולה בחוכמה מעולה כי אין לזה קשר עם הענווה של הזמנים הללו (מעובד מתוך הקדמתו ל'כרמי שלי' על קדושין מהדורא בתרא).

גדולים צדיקים במתתן יותר מבחיייהן. שחה בתו הרבנית רחיימא נעים ע"ה כי פעם בעת ששהתה בשבת חתן משפחתית בעיה"ק ירושלים, התארחה בשכונת סנהדריה המורחבת והייתה אמורה להגיע לעליה לתורה בשכונת שמואל הנביא. הרבנית, שגרה בנתיבות של אז, שאפילו רמזור לא היה, הגיעה לצומת (בר אילון) ולא ידעה לאן ללכת. מקום שונה, מקום הומה, והיכן עכשיו תוכל למצוא את משפחת החתן. לפיכך הרימה עיניה ובקשה את עזרת אביה צ"ל: "**אבי, אינני יודעת היכן המשפחה שאליה אמורה אני להגיע**". והנה אביה רבי מקיקץ שלי הופיע בהקיץ ונתן לה את ידה והובילה עד לבית המשפחה ונעלם. **בשבת זו דיברו יותר על המופת הגדול מאשר על שבת החתן.**

קשיי הכללה בעיר גרבה היו לתופעה שכיחה מאוד אחרי תקופת מלחמת העולם השנייה היה המצב קשה פי כמה, המצור שהוטל מנע את האפשרויות של משא ומתן חופשי וחוקי הממשל הצרפתי היו נוקשים ואכזרים ורבים סבלו אז מחרפת רעב בשעה קשה זו נרתמו לפעולה אנשי הגוינוט והנהיגו לכנס את ילדי המקום בשעות הצהריים ולחלק לכולם מנות כפי שהשיגה ידם. הייתה זו הצלה לילדים אלא שפעולה זו העלתה את חמתו של רבינו מכיוון שבארוחה זו סעדו יחדיו בניו ובנות וזו היא עירוביאי של ממש. ולכאורה מה בכך, הרי מדובר בפעוטות לפני גיל מצוות, ומדוע להקפיד הקפדה מיותרת בעידן כל כך קשה? אך שאלות אלו ואחרות לא עניינו את רבינו ויחד עם הגאון הקדוש רבי משה כלפון הכהן הם הרעישו עולמות. איך יתכן שייפרץ הגדר בעירנו רבת הצניעות? הרי כאן מבוססים המנהגים ע"פ רוח ישראל סבא, ואין לשנותם אפילו בגיל ילדות! וכן זעקתם אינה שבה ריקם. דברי רבינו הניבו פרי מאז ואלך חולק המזון לבנות בשעה אחת עשרה ולבנים בשתיים עשרה. בית ישראל לחוד ובית יעקב לחוד והכל כדי לשמור על גדרי הצניעות ואין זה משנה באיזה עידן.

הרב יצחק הוטנר זצ"ל הידוע בשם ה"פחד יצחק": נולד בוורשה בשנת ה'תרס"ה (1906). למד בצעירותו בישיבת סלובודקה שבעיר קובמה בליטא. כבר שם הוכר כ"עליון", ונשלח לחזק את הישיבה אשר הוקמה בארץ ישראל בעיר חברון. בעקבות הטבח בחברון ומאורעות תרפ"ט חזר לוורשה, ועבר לזמן קצר ללמוד פילוסופיה באוניברסיטת ברלין. בשנת ה'תרצ"ה (1934) חזר לישראל ולאחר שנה נוספת עבר להתגורר בברוקלין שבניו יורק. בשנת ה'תרצ"ח (1938) בהיותו כבן 32, ייסד את ישיבת 'רבנו חיים ברלין'. הוא שילב בישיבה מוטיבים חסידיים וליטאיים, נהג לשלב דרשה לימודית ופילוסופית בטיש חסידי ושירה. בשנת ה'תש"א (1940) הקים ישיבה נוספת לצעירים בוגרי תיכון, אשר הצטרפו אליה מאות תלמידים. הרביץ תורה קרוב ליובל שנים. העמיד דורות של תלמידים. היה להם לאב. נפטר ב-כ' כסליו ה'תשמ"א (1980). חי כ-75 שנים. ציונו בהר הזיתים.

בתו (היחידה): ברוריה. **חתנו:** ר' יהונתן דוד (עומד כיום בראשות ישיבת 'פחד יצחק' שבישראל).
אביו: ר' חיים יואל. **מספריו:** **פחד יצחק** - סדרת ספרים המשלבת דרוש ורעיונות הגותיים בסגנונו של המהר"ל מפראג **יתורת הנזיר** - על מסכת נזיר **יבלבי משכן אבנה** - שיר

בין העיריות, ברחבי פולין הגדולה, סובב רוכל עני ומוכר מיני סדקיות: חוטים, מחטים, בדים מעטים, מספרים ושאר חפצי תפירה ומיני סדקית הדרושים בכל בית. כל השבוע הסתובב ר' חיים יואל הרוכל בין הכפרים ורק לשבתות חזר הביתה, למשפחתו האהובה. עני ובודד הוא הרוכל. במשך כל השבוע מסתובב הוא בין גויים. בגדיו פשוטים ובלויים, מתפרנס הוא בקושי ובדוחק. אך בשבתות- אין עשיר ומאושר ממנו! ביום שישי בצהריים, כשמגיע הוא הביתה וכסף דל בכיסו, מקבלת אותו אשתו הצדיקה במאור פנים. רצה היא לחנות, קונה בפרוטות שהביא מצרכי מזון בסיסיים ומכינה מהם מעדני מלכים.

ובינתיים, מנקה הרוכל את עצמו מכל הזוהמה, שדבקה בו בזמן שהסתובב בין הגויים, משליך לפינה את שק הרוכלים אשר לו-לפחות ליממה זו, והופך להיות ר' חיים יואל! ואז הוא נוטל בידו הגדולה את ידו של יצחק, בנו היקר והמחונן ויוצא איתו לבית הכנסת, להתכונן לקראת שבת המלכה. הרבה נחת מסב הילד יצחק לאבא. **בדיוק לבן כזה התפלל הרוכל, ורק למענו עמל הוא כל ימות השבוע. בן שלומד תורה בשקידה ובאהבה,** בן שמבין שגם אם אבא אינו יכול ללמוד תורה כל היום, כמו שהוא רוצה בעמקי ליבו- גם שם, בין הכפרים, כשמשנן הוא משניות בעל פה, מתפלל הוא בלבו, כל הזמן שבנו הקטן ילמד בחדר בשקידה. זוהי משאת נפשו, זה מה שממתיק את שעותיו הקשות.

שבת המלכה פרשה את כנפיה. מחלונות הבתים של יהודי הכפר מאירות שלהבות הנרות. תפלה חמה בוקעת מלבו האוהב של הרוכל העני. שבוע שלם לא זכה להתפלל תפילות בציבור. בכפרים הסמוכים גרים יהודים בודדים, אם בכלל, ובמשך השבוע מתפלל הוא תמיד יחיד.

טוב השבוע. תלמד גם בשבילי! הנער יצחק ויוצא לשבוע נוסף של עבודה ועמל. אך לפני הפרדה הוא אומר: **"צדיק שלי, תלמד מסתפקים הם במועט. אמא מכינה בכל יום לבנה אוכל מזין, מדברים מעטים זולים שהיא משיגה. יצחק יודע, שאבא עובד קשה מאד כדי לפרנס אותם, ובעיקר- שיהיה להם די כסף לשלם למלמד של החדר, כדי שיוכל ללמוד תורה.**

בלילה, כשהנער יצחק הולך לישון, יושבת אמא המסורה לאור מנורת הנפט ומתקנת את בגדיו. עוד מעט מגיע החורף, ואין לו מעיל. **אמא מוציאה סוודר ישן. היא כבר תסתדר בלעדיו. אבל שחם וחלילה שלבנה יצחק לא יהיה קר! אם חלילה יהיה לו קר, הוא לא יוכל, חלילה, ללמוד היטב, ואמא מעדיפה שלה יהיה סוודר פחות מחמם- העיקר שהילד הקטן שלה יצליח ללמוד היטב.**

יום אחד, כשהגיע הנער יצחק בצהריים הביתה מהחדר, ראה על השולחן חבילה פתוחה, וממנה מציץ בגד פרחוני. "מה זה, אמא?" שאל. "היום כשהיית בחדר", סיפרה אמא, "הגיע סטפן, הגוי שגר ברחוב הסמוך. הוא אמר לי, שהוא פגש את אבא באחד הכפרים, ואבא מסר לו חבילה בשבילנו. בחבילה היה **מכתב וגם שמלה חדשה בשבילי!**"

אמא הביטה בבנה ואמרה: "הכול כדאי שתלמד תורה ותהיה תלמיד חכם!". "אמא", שאל הנער, "מתי תחדשי את השמלה החדשה?". "יצחק שלי", שאלה לפתע אמא: "**איזו מסכת אתה לומד עכשיו בחדר?**" - "מסכת בבא קמא", ענה ואינו מבין, מה קשורה המסכת לשמלה החדשה. "ומתי תעשו, בעזרת ה' סיום?", שאלה אמא, "בעזרת ה', בעוד חודש נסיים את המסכת", ענה. "**בעוד חודש, אם ירצה ה', ביום שתעשה סיום מסכת, אני אהיה כל כך שמחה - ואז אני אחדש את השמלה!**" אמרה אמא, כשעיניה נוצצות מאושר.

באותו יום נכסף היא לא תשמח על השמלה היפה, שבעלה שלח לה, אלא יתמלא לבה שמחה עד גדותיו על הבן היקר שלה, שיעשה בעזרת ה' סיום מסכת. ואז, מתוך שמחה של מצווה, תברך "שהחיינו" על השמלה החדשה. היא קיפלה את השמלה, הכניסה אותה לתוך שקית הנייר והניחה אותה בארון למשמרת. ותוך כדי כך התפללה על יצחק שלה, שיהיה תלמיד חכם. היו אלה תפילות, שהתפללה אמא כשבישלה לילד שלה אוכל, כשגזרה את הסוודר שלה ותפרה לו ממנו מעיל. וגם עכשיו, כששמרה את השמלה. אותן תפילות התפלל גם אבא, שהסתובב בין הכפרים להביא לביתו אוכל. אותן תפילות ליוו את הנער כל השנים, עד שהגיע להיות הגאון רבי יצחק הוטנר בעל ה"פחד יצחק". בנוסף לתפילות העיד הגאון, כי מעשה אימו השפיע עליו רבות וגרם לו לנצל את זמנו בלימוד התורה הקדושה וזכה להעפיל.

מספרים, כי פעם ראה את הצדיק ר' יצחק הוטנר אחד מרבני הישיבה, כאשר הוא לומד לבדו ומדבר אל עצמו. הלה פנה אל הצדיק והביע את תמיהתו ושאל: "ילמדנו רבנו, מדוע כבוד הרב אינו לומד עם חברותא אלא לבד?". על כך ענה ר' יצחק: "ביקשתי לקבוע חברותא, רק עם מי שאינו מאחר ל'סדר', ואני מצאתי לי ללמוד עם היצר הרע, שכן הוא לעולם לא מגיע באיחור...".

האדמו"ר יוחנן מקארלין-סטאלין זצ"ל: נולד בשנת ה'תר"ס (1899) בסטאלין. צאצא לר' אהרון מקארלין. מצעירותו התבלט בפיקחותו ובחריפותו. עבד את בוראו ללא שום פניות, בלתי לה' לבדו. לאחר השואה ב-כ"ג אייר ה'תש"ו (1945) עלה לארץ ישראל. בשנת ה'תש"ח (1948) עבר לארה"ב. רוב חסידי קרלין בעולם מילאו אחר דבריו. פעל מתוך מטרה לאחד את כל חסידי קרלין שבארץ ישראל לקהילה אחת שתפעל תחת מרותו. פיתח את החצר והקים מרכזים חדשים וגדולים בארצות הברית ובארץ ישראל. **מלומד בניסים**. רבים פנו אליו ונושעו. פעל בין השאר, להשלים ולהשכיח שלום בין ישיבת "בית אהרן" לישיבת "פאר ישראל" וקראה בשם "בית אהרן וישראל", שהוא שילוב שמן של שתי הישיבות שפעלו בארץ עד אז.

בשנת ה'תשי"ד (1953) ביקר שוב בארץ ישראל ושהה בה עד לאחר ראש השנה ה'תשט"ו (1954). לאחר מכן שב לארצות הברית. נפטר בארה"ב ב-כ"א כסליו ה'תשט"ז (1955). חי כ-56 שנים. כעבור 16 חודשים הועלה קברו לטבריה.

סבו: ר' אשר **אביו:** אדמו"ר רבי ישראל פרלוב (הינוקא מסטאלין-מונה לאדמו"ר בגיל ארבע וחצי בלבד ורבינו הוא בנו השישי). **נשותיו:** מרת מרגלית (בת ר' שמעון שלמה מאליק-זיווג ראשון). מרת פריידא (בתו של הרה"צ ר' יצחק מאסקאוויטש האדמו"ר משאץ-ראדאוויץ בזיווג שני). **מרבתי:** אביו, האדמו"ר ר' ישראל (הנקרא 'דער פראנפורטור'). **מתלמידי:** הגאון ר' אלעזר בריזל, **נכדיו:** ר' ברוך מאיר יעקב שוחט (מכהן כאדמו"ר החסידות סטאלין-קרלין), ר' יוחנן שוחט (האדמו"ר מלוצק - אחיו הצעיר). **בנותיו:** מרת שרה (היתה נערה, נפטרה עם אמה כשבמהלך הבריחה מלוצק לעיר פרוזנה ברוסה אכלו דובדבנים שהורעלו), מרת פייגה (נישאה לר' עזרא שוחט).

זמן קצר לאחר השואה, בשנת ה'תש"ח (1948) עבר הצדיק לארה"ב מתוך מטרה מרכזית אחת ויחידה - לאחד את כל חסידי קרלין לקהילה אחת. הרב פיתח את החצר והקים מרכזים חדשים וגדולים גם בארץ הקודש וגם בארה"ב.

בשנת ה'תשט"ו (1954) ערך הצדיק ביקור בארץ ישראל ובשבת קודש בחר לשהות בקרב חסידיו שבירושלים. באותם זמנים הייתה קהילה לא מבוטלת של חסידי קרלין בטבריה והללו ביקשו מהצדיק, כי ישנה בחברתם. בסיכומו של עניין הרב אמר: "בעז"ה בשבת הבאה אעשה את השבת איתם".

הרב חזר לארה"ב וב-כ"א כסליו ה'תשט"ז (1955) התבקש לבית עולמו. ואז התגלע ויכוח נוקב בשאלה המכרעת: "**היכן יטמן הרבי?**". כמובן שהחסידים הגרים בארה"ב צידדו בעובדה מאחר והרבי הנהיג את מרכז נשיאותו שם, צריך להטמינו במקום זה. אולם חסידיו המתגוררים בארץ הקודש ביקשו להעלותו לארץ ישראל ולטומו שם בהטעימים, כי כך ציווה ורצה הרבי והם שמעו זאת מפיו.

מאחר שלא הגיעו לעמק השווה, וכל צד התבצר בעמדתו - הוחלט, כי בינתיים יטמינוהו בארה"ב ואם לאחר מכן יתברר כי רצונו של הצדיק היה להיקבר בארץ הקודש-אזי יעבירוהו מקברו ויטמוהו בארץ ישראל.

לאחר כשישה עשר חודשים! התברר, כי בקשת הצדיק הייתה בפירוש לטמונו בישראל, לאחר שמספר חסידים נזכרו, כי בפעם הקודמת כאשר ביקשו מהצדיק לעשות אצלם את השבת, ואף התבטא: "טוב להיקבר כאן". המוני חסידים נהרו לקבל את פני הארון בדרכו האחרונה בטרם יעבירוהו לבית-העלמין העתיק בטבריה, ששם גדולי החסידים נטמו.

עתה התחבטו גדולי הרבנים בבעיה סבוכה עד מאוד: בחו"ל נוהגים לקבור בארון קבורה. ואילו בארץ הקודש נוהגים ללא ארון, כדי שגוף הנפטר ייגע בעפר הארץ ולקיים הפסוק: "**מעפר באת ואל עפר תשוב**". החשש היה, שכאשר יפתחו את ארון הקבורה **ייתכן, חלילה שיווצר מצב של ביזיון הנפטר** בשל התקופה הארוכה ממועד קבורתו ולא ברור מה מצב הגופה. לבסוף הוחלט, כי בניגוד לנוהג בארץ ישראל יטמונו את הצדיק בארון.

זקן החסידים, ר' יהושע העשיל הלטובסקי עמד מנגד וטען בכל תוקף, כי סמוך ובטוח הוא שבגופו של הצדיק לא שלט הרקב, ולפיכך אסור לשנות מן המנהג המקובל בארץ ישראל. בסיכומו של עניין הוחלט לאחר דיונים רבים בנושא לפתוח את הארון במסגרת מצומצמת של מספר אנשים ואם חלילה יתברר כי ר' העשיל טעה, ינהגו, כפי שהחליטו הרבנים.

כאשר מסע ההלוויה הגיע לסימונו, ניגשה קבוצה מצומצמת של חסידים לפתוח את הארון כפי שהוחלט. ליבם החסיר פעימה כאשר פתחו את הארון בו נטמן הצדיק. הם לא האמינו למראה עיניהם: **גופו של הצדיק היה מונח בשלמותו, כאילו זה עתה נפטר ולא כאילו חלפו שישה עשר חודשים!**

הרה"ח ר' בנימין גרוסמן שנכח במקום הכניס את ראשו לחלל הארון במטרה לבדוק, האם בארון נמצאים סימני רקב, **אולם הארון היה שלם לחלוטין ואף לא היה ניתן להבחין בריח. אי אפשר לתאר ולשער את הקידוש שם שמיים המופלא, שהיה באותה שעה!**

האדמו"ר יוחנן מקארלין-סטאלין זצ"ל: נולד בשנת ה'תר"ס (1899) בסטאלין. צאצא לר' אהרון מקארלין. מצעירותו התבלט בפיקחותו ובחריפותו. עבד את בוראו ללא שום פניות, בלתי לה' לבדו. לאחר השואה ב-כ"ג אייר ה'תש"ו (1945) עלה לארץ ישראל. בשנת ה'תש"ח (1948) עבר לארה"ב. רוב חסידי קרלין בעולם מילאו אחר דבריו. פעל מתוך מטרה לאחד את כל חסידי קרלין שבארץ ישראל לקהילה אחת שתפעל תחת מרותו.

פיתח את החצר והקים מרכזים חדשים וגדולים בארצות הברית ובארץ ישראל. **מלומד בניסים.** רבים פנו אליו ונושעו. פעל בין השאר, להשלים ולהשכין שלום בין ישיבת "בית אהרן" לישיבת "פאר ישראל" וקראה בשם "בית אהרן וישראל", שהוא שילוב שמן של שתי הישיבות שפעלו בארץ עד אז. בשנת ה'תשי"ד (1953) ביקר שוב בארץ ישראל ושהה בה עד לאחר ראש השנה ה'תשט"ו (1954). לאחר מכן שב לארצות הברית. נפטר בארה"ב ב-כ"א כסליו ה'תשט"ז (1955). חי כ-56 שנים. כעבור 16 חודשים הועלה קברו לטבריה.

סבו: ר' אשר. **אביו:** אדמו"ר רבי ישראל פרלוב (הינוקא מסטאלין-מונה לאדמו"ר בגיל ארבע וחצי בלבד ורבינו הוא בנו השישי). **נשותיו:** מרת מרגלית (בת ר' שמעון שלמה מאליק-זיווג ראשון). מרת פריידא (בתו של הרה"צ ר' יצחק מאסקאוויטש האדמו"ר משאץ-ראדאוויץ בזיווג שני). **מרבתי:** אביו, האדמו"ר ר' ישראל (הנקרא 'דער פראנפורטור'). **מתלמידי:** הגאון ר' אלעזר בריזל, **נכדיו:** ר' ברוך מאיר יעקב שוחט (מכהן כאדמו"ר החסידות סטאלין-קרלין), ר' יוחנן שוחט (האדמו"ר מלוצק - אחיו הצעיר). **בנותיו:** מרת שרה (היתה נערה, נפטרה עם אמה כשבמהלך הבריחה מלוצק לעיר פרונזה ברוסה אכלו דובדבנים שהורעלו), מרת פייגה (נישאה לר' עזרא שוחט).

הצדיק היה ידוע כמלומד בניסים. ניתן היה לראות אצלו מופתים גלויים. יום אחד הגיע הרבי עם הגבאי שלו לעיירה הסמוכה ללוצק. הדרת פניו של הרב העידה בו ואישה אחת הזמינה והכניסה אותם לביתה והזמינה להם כל צרכיהם. לאחר שטרחה רבות בעבורם, שאל הצדיק: "אני רואה, שיש עניין המעיק עליכם". אמרה האישה: "יש לנו שכן שונא ישראל, שעושה לנו צרות רבות". אמר רבינו: "בערב שבת, כשתדליקי נרות, תוסיפי עוד נר אחד. וכשיכבה אותו הנר- תהיה מפלה לאותו גוי". לאחר שעזב את הבית, נודע לה על-ידי אחד שהיה מכירו, שהאורח היה האדמו"ר מסטאלין.

כשהגיע ערב שבת-קודש, הדליקה נר נוסף. כשהנר עמד לכבות, שמעה זעקות שבר הבוקעות בחוץ. מיד

יצאה מביתה וראתה, שאותו הגוי רוכב על סוס, ומסיבה כלשהי בעל-החיים השתולל, והגוי מנסה לאחוז בו. **לא חלפו שניות אחדות, והסוס השליך את רוכבו בחבטה על הארץ, ומעוצמת המכה נפגע הגוי אנושות, ועד שכבה הנר, הגוי נפטר לבית-עולמו.**

בספר 'תנחומיך ישעשעו נפשי' מובא סיפור, שהתרחש אצל הצדיק, ובו ניתן לראות כי הרב היה בעל רוח-הקודש: "היה זה ערב ראש השנה באחד השנים שהיה ר' יוחנן כאן בארץ, ובאתי לקבל ברכת שנה טובה. ממש לפני כן קניתי שופר חדש עבור יום טוב, והרהרתי בלבי: האם מותר לי לנסותו כיצד אני תוקע בו, הרי כתוב בהלכה, שבערב החג לא תוקעים, כדי להבדיל בין תקיעה דאורייתא למנהג ועוד טעמים, ומצד שני אני רק רוצה להתלמד ולנסותו".

"בעודי מהרהר בדבר הגעתי אליו, השופר היה מוכנס עמוק בכיסי, ולא ראוהו, ומליבא לפומא לא גליא, בעודי מהרהר, הביט בי הרבי וקיבלני במאור פנים וברכני בכל הלב. כשפניתי ללכת, ראיתי את הרב מחייך אלי ואומר: '**להתלמד הרי מותר**', ואני עומד ומשתומם, כיצד זה קרא את מחשבותי ואת הספק שיש לי, וענה לי ברגע כמימרא שלהתלמד הרי מותר, הצדיקים יודעים הכל".

פעם אחת בא סוחר אחד, שלאחד מקוניו בן יחיד אשר לקה במחלת העיניים, ומאור פניו השחירו ר"ל, והרופאים נואשו למצוא תרופה למכתו, והוא הבטיח להורים, שכשיכנס אצל הצדיק יזכירו לרפואה, והוא הזכיר כמה פעמים, אך ר' יוחנן לא ענה על זה כלום. פעם אחת שאלו הצדיק: "**מה נשמע עם הילד ואיך הוא מרגיש?**", והסוחר ענהו: "המצב חמור מאוד", והרה"ק שאלו: "האם האישה שומרת יהדות?" וענהו: "היא איננה מאמינה בכלום". אז הצדיק אמר לסוחר, שישאל אותה, אם היא מוכנה לקבל על עצמה **להדליק נרות שבת בכל ערב שבת**. ואם כן, שיבואו אצלו ההורים, הסוחר שאלם, והאישה הסכימה, ונסעו לניו-יורק ונכנסו לר' יוחנן. אמר להם הצדיק, שילכו לרופא מומחה לשאול חוות-דעת.

לאחר הבדיקה, אמר להם הרופא שיכול לרפאותו ע"י שיעבור ניתוח מסובך מאוד על העין, ויש סיכוי שיחזור לראות (ויש סיכוי ר"ל שלא יוסיף לראות), והוסיף שאחרי הניתוח צריך הילד להיות חבוש בתחבושת על העין במשך שישה חודשים, ואם הם מוכנים, יקבע להם מועד לניתוח. לשמע דברים אלו פנה הסוחר ושאל את הצדיק: "האם להסכים לניתוח?" והרה"ק ענה: "כן". אחר קביעת התור אמר הצדיק לסוחר: "**מיד אחרי הניתוח תדרוש מהרופאים להוריד את התחבושת ולהדליק נר**". הסוחר נבהל לשמע הדברים, אבל רבנו בשלו, שיוריד התחבושת מיד אחרי הניתוח, ושלא ידבר עם אף אחד מזה.

הניתוח התחיל בשבת-קודש, ונמשך שש שעות עד מוצש"ק! לאחר מכן ניגש הסוחר אל האחות ודרש שתסיר את התחבושת, ובאחריותו. לשמע דברים אלו קראו למנתח כדי שיסביר לסוחר את ההשלכות. אולם הלה לא שמע אליהם והמשיך לדרוש בתוקף להסיר את התחבושת. לא הייתה ברירה לרופא ובסיכומו של עניין עשה כן. לאחר הסרת התחבושת הסוחר הדליק מיד נר ושאל את הילד: "מה אתה רואה?", והלה השיב: "נר". האם בראותה, כי בנה רואה, מרוב התרגשות התעלפה. מיד האב התקשר מבית-החולים כדי לבשר לצדיק. ציווה עליו הרב לבא לסעודת מלווה מלכה והוסיף, שהוא מחכה לו. הקהל שהיו מסובים לא ידעו כלום, ממה שהתרחש, אולם הרגישו שהאדמו"ר מושך יותר מן הרגיל את המלווה מלכה, עד שהסוחר הגיע, ושוחח עם הצדיק ובאוזני המסובים על הנס, שאירע בזכות הרב.

הגאון הרב צבי פסח פראנק זצ"ל: נולד בקובנה שבליטה ב-כ"א בטבת ה'תרל"ג (1873). הוריו השקיעו את כל מעיינם בחינוך בנם בכורם. שקדן, בעל שכל ישר וסברה חודרת אשר הפליאו את מוריו וכל רואיו. אמו סיפרה כי בעודו תינוק קבל ממנה פעם סכום קטן של מעות כדמי כיס. כששאלתו מאוחר יותר מה קנה בכסף זה השיב כי שלשל את הכסף לקפות ביה"כ והתפלל כי בזכות הצדקה ישכיל ויצליח בתורה.

האב בחר לו מלמד מבהק. מה מאוד הופתע כאשר בא אליו המלמד ואמר: "**בנך מטיב ממני דעת בגמרא, ואין אוכל לקחת כסף חינום?!**". בצעירותו למד בישיבות סלובודקה וטלז. בשנת ה'תרנ"ג (1839) עלה לארץ התיישב בירושלים ולמד בישיבות 'תורת חי' ועץ חיים'. בשנת ה'תרס"א (1901) התקבל כר"מ בישיבת 'עץ חיים'. בשנת ה'תרס"ז (1907) בהיותו כבן 34 מונה כנספח בבי"ד האשכנזי בירושלים.

ממייסדי הרבנות הראשית וחבר במועצת הרבנות הראשית ורבה הראשי האשכנזי של ירושלים בין השנים ה'תרצ"ו-ה'תשכ"א (1936-1960). ענוותן. הקפיד כאשר הירבו בתארי כבוד כלפיו. בעל גמילות חסדים מופלאה. תמך בעניים בצדקה ובהלוואות, אף כאשר כמעט כלתה פרטה מכיסו. עזר לאנשים שהתנגדו לו וגמלו לו רעות. ביתו היה פתוח לרווחה ושיכן שם אנשים שהיו זקוקים לאכסניה, אף לזמן ארוך.

גם בזמן חוליו בעת שבסבל כאבים השתדל ככל יכולתו שלא להטריח אחרים. בעל כח ריכוז מופלא. עסק בתורה בכל מצב: בזמן נסיעות וכשהיה מאושפז. עמד בפרץ בכל ענייני הדת. התיר אלפי עגונות. נפטר בבביל שבת פרשת וישב כ"א כסליו ה'תשכ"א (1960). חי כ-87 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' יהודה לייב פרנק (ליון). **אמו:** מרת מלכה. **אשתו:** מרת גיטה מלכה (נכדת ר' חיים יעקב שפירא ראב"ד בית הדין האשכנזי). **מרבתי:** ר' אליעזר גורדון, ר' יהושע לייב דיסקין. **ילדיו:** ר' שמואל תנחום, מרת פעשה (נישאה לר' שלמה אלטמן), מרת מינה (נישאה לר' חיים גרונם לנדא), ר' יעקב, ר' יהודה לייב, ר' אברהם, מרת אסתר (נישאה לר' שמואל רוזובסקי- ראש ישיבת פוניביז'), ר' שרגא פייבל, מרת חנה (נישאה לר' מנחם בן ציון זקס מחבר סדרת הספרים 'מנחם ציון'), בת נוספת (נישאה לרש"ב שולמן). **מספריו:** **יהר צבי**- סדרת ספרים שו"ת (8 חלקים-על או"ח, יו"ד, אבה"ע, חו"מ זרעים) • פירוש על הש"ס • הגהות על השו"ע • הגהות על משנה תורה לרמב"ם • פירושים על התורה • שביבי אור • מקראי קדש על המועדים • הדרת קודש- על מעגל החיים • **מקדש מלך**- הלכות ביהמ"ק והר הבית.

בשעה שבה היה הרב לומד תורה היה שוכח עולם ומלואו, היה לו כוח ריכוז בצורה מופלאה ביותר. הרב ישב שעות רבות והתעמק בסוגיה שלפניו, ולא היה מרגיש כלל כי מישהו נכנס לחדרו. מסופר כי פעם אחת נכנס לבקרו רב חשוב, והרב היה שקוע בתלמודו. האורח לא העז להפריע לרבינו ונשאר עומד לידו שעה ארוכה, עד שמרוב התרגשותו ממחזה מרהיב זה התפרץ בקריאה: "**אוי מקנא אני בו!**", לקול הקריאה היפנה הרב את ראשו וראה את האורח.

אף בעת הפגזת ירושלים בשנת ה'תש"ח, בזמן ששקד על תלמודו, לא הרגיש בפגז שחלף מעל לראשו והמשיך לעסוק בתורה כאילו דבר לא קרה.

תורתו של ר' צבי פסח פראנק הייתה רצופת חסד. תמיד ידע לחדור ללב השואל ולהבין את הלכי נפשו. כאשר באה לפניו שאלה של עוף - הטרף הוא אם לא - והשואל נכר בעוניו, היה מוציא מיד מכיסו סכום כסף, נותנו לאיש, ומבקשו לקנות לעצמו עוף אחר.

פעם אחת התדפקה על דלתו אשה ענייה ובפיה שאלה על תרנגולת. ר' צבי פסח, שראה מיד כי העוף טרף, לא רצה לביישה במתת של כסף. נכנס הוא, אפוא, אל המטבח שבביתו, זרק את הטרפה ופנה אל בתו: "היש לנו בבית תרנגולת, שעדין לא נתבשלה"? שאלה. "כן, אבא, הנה", ענתה בשמחה והגישה לו את העוף הטרי. ר' צבי פסח יצא אל השואלת, הגיש לה את העוף הכשר ואמר: "**הרי לך, התרנגולת כשרה למהדרין!**".

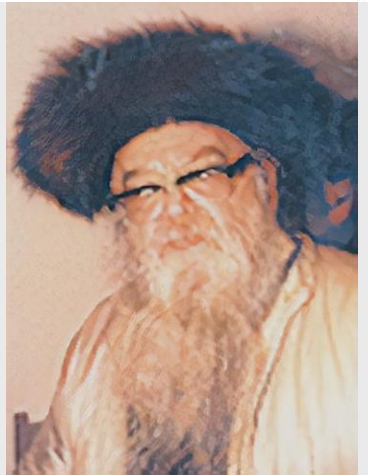
בספר 'גדולי ירושלים וחכמיה' הובא הסיפור המופלא הבא על הרב: שחר של י' בכסלו ה'תשי"ד. זה עתה סיימו את תפלת שחרית בבית הכנסת. ר' צבי פסח מבקש מכה ממקורביו לסור אל ביתו. "מה יום מיומיים?" שאלוהו. "**מבקש אני לערוך הטבת חלום!**". הוא מסביר להם ומוסיף: "הרי ב-ז' בסיון אשתקד (ה'תשי"ג) נפטר הגאון ר' זעליג ראובן בענגיס. בליל שבת ט"ו מר-חשוון נפטר מרן ה"חזון אי"ש".

והנה הלילה, חלמתי כי בשמיים מחכים לדיין שלישי שצריך להצטרף לבית דין של מעלה... נחרדתי עד מאד, והזמנתיכם לערוך הטבת חלום!". עודם מסיימים לומר את הפסוקים ועומדים לצאת את הבית- הגיע אחד מתושבי העיר לגלות את אוזנו של ר' צבי פסח: "זה עתה עלתה נשמתו של ר' איסר זלמן מלצר לגנזי מרומים".

אם ראשונים כמלאכים - הרב שלום מרדכי שבדרון זצ"ל

הרב שלום מרדכי שבדרון זצ"ל הידוע כ"המגיד מירושלים" - נולד בשנת תרע"ב (1912) בירושלים. התייתם בצעירותו, וגדל בבית היתומים דיסקין. גיסו של הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך זצ"ל. אחר נישואיו למד בבית המדרש אהל תורה. התגורר בשכונת שערי חסד בירושלים. שימש כר"מ בישיבת מקור חיים בירושלים ועוד. **דרשותיו היו חוצבי להבות אש. בעל לשון שנונה ונלחם עבור כל דבר שבקדושה.** סמל לדרשנות מוסרית אמיתית. סגנונו הירושלמי החד לא השתנה כלל. בין אם עמד מול גבירים אמריקנים נכבדים הרחוקים ממושגים מוסריים עמוקים, ובין אם נשא מדברותיו מול בני ירושלים וחשוביה בביה"כ הגדול של זכרון משה- הדרשות אותן דרשות, המסר אותו מסר. בשיעוריו השתתפו אנשים מכל הזרמים. מסר שיעורים בישיבת חברון, שימש כש"צ במוסף בישיבת חברון בימים הנוראים. ידוע בקולו המשתפך, רבים מניגוני תפילות הימים הנוראים כיום לקוחים מניגוניו של ר' שלום שבדרון. **לאחר פטירתו חובר עליו הספר 'קול חוצב'.** נפטר ב-כ"ב כסליו תשנ"ז (1977). חי כ-65 שנים. ציונו בהר-הזיתים שבירושלים.

סבו: ר' שלום מרדכי שבדרון (המהרש"ם). **אביו:** ר' יצחק. **אשתו:** מרת לאה (בתו של ר' חיים יהודה לייב אוירבך). **מרבתי:** ר' שמואל יצחק הילמן. **בנו:** ר' יצחק (מגיד מירושלים). **בנותיו:** מרת מלכה (נישאה לר' אליהו דוד רייכמן), מרת חיה (נישאה לר' אריה מילצקי), מרת הדסה יוכבד (נישאה לר' צבי שינקר, ראש ישיבת 'בית דוד' בבני ברק), מרת רחל (נישאה לר' שמחה נתן סגל), מרת ברכה אסתר (נישאה לר' נחום מאיר שינלזון). מרת בת שבע (נישאה לר' מנחם שמואל קניגסברג). **מספריו: ילב שלום- דרשות יהגדת ר' שלום ישאל אביך ויגדך- סיפורים.**

לד כמה היו גדולים מעשה החסד של הצדיק סיפר בנו על מעשה אחד, כשנסע הצדיק להפליג לחו"ל דרך נמל חיפה, התרחק משערי חסד לכיוון חיפה וזכר ששכח לבקר אדם מסוים שמצווה רבה לעודדו ולבקרו, "אנחנו חוזרים לשערי חסד", הודיע לנהג, "כשנגיע, תמתין לי ותקבל תשלום מלא". כשהגיע, ר' שלום נכנס לחדרו של האיש בהארט פנים, באותו רגע האדם אמר לו: "הגעת בזמן הנכון", ועוד אמר: "אתה מחיה אותי, משום שאיש לא בא לבקרני, והבדידות קשה לי".

ישב ר' שלום ושוחח עימו בשלווה, עד ששכח מנהג המונית, שמחכה לו. לפתע נשמעו נקישות בדלת שהעידו על חוסר סבלנות. נהג המונית היה במתח ואמר: "כבוד הרב, האוניה עומדת להפליג- אתה תאחר". ר' שלום התעקש להתעכב עוד מספר דקות, לנמל הגיע באיחור של כחצי שעה. עיכוב לא צפוי מנע את הפלגת האוניה!

כאשר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל דיבר באחת מדרשותיו הרבים על המשנה: "והווי זהיר במצווה קלה כבחמורה והווי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה", ניגש אליו יהודי ושטח לפניו את סיפורו על הנושא הנידון, וכה היו דבריו: כשהמנשביקים (הלבנים) ברוסיה השתלטו על המדינה אחרי מלחמת העולם הראשונה, היה זה לראשונה מזה שנים רבות שהיהודים נהנו מחופש, ושמחו. התעשרו במיוחד יהודים שנתמזל מזלם להיות בעסקי יהלומים ותכשיטים. אני עצמי הייתי בעסקי היהלומים.

כל בוקר הייתי במשרדי בבורסת היהלומים בשעה שמונה, והייתי עסוק כל היום. בוקר אחד היה ככוונתי להגיע למשרד מוקדם. מזוודת היהלומים והתכשיטים היתה אתי כרגיל, אך, כשהלכתי שמעתי מישהו צועק: "עשירי למניין!". סובבתי ראשי וראיתי אדם עומד בפסח בית כנסת זעיר, ומחפש עשירי להשלמת מניין, והוא צעק לעברי וקרא לי לבוא להשלים מניין. חשבת, שיש לי מעט זמן, ונכנסת כדי להיות העשירי, אך כשנכנסתי ראיתי שהיו שם רק שלושה אנשים מלבדי, ומלבד האדם שקרא לי, אשר שוב עמד בדלת וחיפש "עשירי".

"מה זה?" טענתי לעברו: "אני לא עשירי, אני חמישי. זה יקח לך את כל הבוקר להשיג עשרה אנשים!" - "אל תדאג", ענה לי, "יהודים רבים עוברים ברחובות אלה כל בוקר". מתוסכל מזה, שהוא לכד אותי, התחלתי לומר תהלים. במשך עשר דקות, הוא השיג עוד אדם אחד, פניתי לעזוב, אך הוא התחנן: "הקשב, זה ה"יארצייט" של אבי, עלי לומר "קדיש". בבקשה הישאר. אני מנסה לארגן מניין במהירות." "איני יכול להישאר עוד", מחיתי, "אני חייב להיות במשרדי בשעה שמונה, ועכשיו כבר שמונה".

הוא אמר לי בתקיפות: "הקשב, אינני נותן לך לצאת, יש לי יארצייט, עלי לומר קדיש, ברגע שיהיו לי עשרה אנשים נתפלל ותוכל ללכת". לא רציתי להרגיזו יותר, ובאי- רצון חזרתי לתהלים. חלפו עוד עשר דקות והוא הצליח לגרור בצווארונו עוד שני אנשים. שוב התחלתי להתקדם לכיוון הדלת, והפעם הצביע לעברי ואמר: "הקשב עכשיו, לו לך היה יארצייט לזכר אביך, היית רוצה שאני ישאר, נכון? אז עכשיו אני רוצה, שאתה תעשה אותו הדבר בשבילי!"

זה שהצביע לעברי, והטענה איך הייתי מרגיש במקומו, גרמו לי פתאום להרגיש אחרת לגבי המצב. הסכמתי כבר, שחלק מהבוקר ומתכניתי במשרד ילכו לאיבוד, יהיה מה שיהיה- אשאר. בערך בשעה 08:30 השיג לבסוף את כל המניין. חשבת, שיגיד משנה וקדיש ואלך, אך לא! הוא התחיל מראשית התפילה. חסר סבלנות הבטתי בשעוני, וראיתי שלא אגיע למשרדי מאוחר, הרבה אחרי השעה תשע.

מספר פעמים הסתכלתי סביבי לראות, אולי הגיע עוד מתפלל, כך שאוכל לצאת משם ובכל זאת ישאר לו מניין, אך לא היה מזל כזה! הייתי תקוע שם עד שסיימנו להתפלל. כשסיימנו, הודה לנו מאד, הגיש עוגה וויסקי, ואז נתן לנו לעזוב. התחלתי לעשות את דרכי למשרד, נושא את מזוודתי מלאת התכשיטים. כשהגעתי למרחק שני בניינים ממשרדי, אץ לעברי אדם שהכרתי, כשהוא מנופף בידי בבהלה. "מה! הסתלק מכאן!" - צווח לעברי בפראות. "הבולשביקים השתלטו היום על המימשל, כמה מהם באו והרגו יהודים בבורסת היהלומים, ועכשיו הם עסוקים באיסוף השלל, הימלט על חיך!". "אני אכן נמלטתי על נפשי, הסתתרתי במשך כמה ימים, וכפי שאתם רואים, יכולתי לצאת מרוסיה. אתם בוודאי מתארים לעצמכם, מה היה קורה לי, לו הייתי עוזב את המניין מוקדם" - סיים האיש את סיפורו.

הרב שלום מרדכי שבדרון זצ"ל הידוע כ"המגיד מירושלים" - נולד בשנת תרע"ב (1912) בירושלים. התייתם בצעירותו, וגדל בבית היתומים דיסקין. גיסו של הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך זצ"ל. אחר נישואיו למד בבית המדרש אהל תורה. התגורר בשכונת שערי חסד בירושלים. שימש כר"מ בישיבת מקור חיים בירושלים ועוד. **דרשותיו היו חוצבי להבות אש. בעל לשון שנונה ונלחם עבור כל דבר שבקדושה.** סמל לדרשנות מוסרית אמיתית. סגנונו הירושלמי החד לא השתנה כלל. בין אם עמד מול גבירים אמריקנים נכבדים הרחוקים ממושגים מוסריים עמוקים, ובין אם נשא מדברותיו מול בני ירושלים וחשביה בביה"כ הגדול של זכרון משה- הדרשות אותן דרשות, המסר אותו מסר. בשיעוריו השתתפו אנשים מכל הזרמים. מסר שיעורים בישיבת חברון, שימש כש"צ במוסף בישיבת חברון בימים הנוראים. ידוע בקולו המשתפך, רבים מניגוני תפילות הימים הנוראים כיום לקוחים מניגוניו של ר' שלום שבדרון. **לאחר פטירתו חובר עליו הספר 'קול חוצב'.** נפטר ב-כ"ב כסליו תשנ"ז (1977). חי כ-65 שנים. ציונו בהר-הזיתים שבירושלים.

סבו: ר' שלום מרדכי שבדרון (המהרש"ם). **אביו:** ר' יצחק. **אשתו:** מרת לאה (בתו של ר' חיים יהודה לייב אוירבך). **מרבתי:** ר' שמואל יצחק הילמן. **בנו:** ר' יצחק (מגיד מירושלים). **בנותיו:** מרת מלכה (נישאה לר' אליהו דוד רייכמן), מרת חיה (נישאה לר' אריה מילצקי), מרת הדסה יוכבד (נישאה לר' צבי שינקר, ראש ישיבת 'בית דוד' בבני ברק), מרת רחל (נישאה לר' שמחה נתן סגל), מרת ברכה אסתר (נישאה לר' נחום מאיר שינלזון). מרת בת שבע (נישאה לר' מנחם שמואל קניגסברג). **מספריו: ילב שלום- דרשות יהגדת ר' שלום ישאל אביך ויגדך- סיפורים.**

דמות מיוחדת במינה בשכונת שערי חסד בירושלים, היה הגאון רבי בצלאל גולדשטיין זצ"ל. הכל הכירוהו בכינוי "**בצלאל החלב**", היות והלה התפרנס מחלוקת חלב בבתים, כמנהג הימים ההם. רבי בצלאל, לא רק שעשה את מלאכתו עראי, אלא שתמיד היה שקוע כל כולו בתורה, וכאשר הסתובב עם כדי החלב בידו, היה הש"ס שגור על פיו עם רש"י ותוספות. על מידת היותו שקוע כולו בתורה, תעיד העובדה הבאה, אותה סיפר המגיד הירושלמי הנודע הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל, תושב שערי חסד:

"פעמים רבות אירע, שבהיות רבי בצלאל בדרכו לחלק חלב, התעוררה לו קושיא בלימוד. והיה אם פגע בתלמיד חכם, מיד שכח את עבודתו, ושקע בשיחה למדנית. ולא אחת קרה, ששכח לחלוטין לחלק את החלב, דבר שגרם לכך שלקוחותיו הקבועים נאלצו לקנות חלב במקום אחר, והוא נשאר 'תקוע' עם סחורתו באין דורש, וגם ללא פרנסה! בשל זאת, כל אימת שראיתיו מרחוק עם כדי החלב, נהגתי להתחמק ממנו, כדי שלא יפסיק מעבודתו, ולא יפסיד את פרנסתו.

והנה, פעם אחת, בעוברי באחת מסמטאות שערי חסד, הבחנתי ממרחק לא גדול בר' בצלאל וכדיו בידיו, כשהוא יורד בשיפולי הרחוב. הוא נראה לי מהורהר ושקוע במחשבותיו, והבנתי שקושיא מנקרת לו במוחו, ומן הסתם מיד יעצור אותי, לפיכך נהגתי כתמיד, וחמקתי מיד לסמטא אחרת. אבל הוא ראה אותי והתחיל לרוץ אחרי: "ר' שלום, ר' שלום, יש לי קושיא עצומה על התוספות!" ובעודו רחוק ממני, החל לפרט את קושייתו: "הנה התוספות בבא מציעא בדף פלוני אומר כך..." אבל אני עשיתי את עצמי כלא שומע, והמשכתי להתרחק ממנו. רבי בצלאל לא הרפה, אלא המשיך לצעוק כלפי: "מה קרה? למה אתה בורח? האם הקושיא אינה מוצאת חן בעיניך?!"

אמרתי בלבי: אם כך הדבר, צריך אני להסביר לו את סיבת בריחתי. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "רבי בצלאל, אם אתעכב לידך לשמיעת הקושיא, אתה תפסיד את הכנסתך, הלא מכירת החלב היא הפרנסה שלך!". התבונן בי רבי בצלאל בעיניו היוקדות אש, ואמר לי בפסקנות מוחלטת: "רבי שלום, התורה היא הפרנסה!!!".

דרשותיו של הרב היו חוצבות להבות, ידע לעורר את לבבות השומעים וזאת בטוב טעם ודעת ובאמצעות משלים. מסופר כי באחד מימי הקיץ בארה"ב. נכנס ר' שלום לבית הכנסת בעיר שבה שהה כדי למסור דרשה, אך בית הכנסת היה כמעט שומם. "מה קרה?" תמה ר' שלום. "חופש, קיץ. כולם נסעו להרים", השיבו לו הבודדים שנתרו.

ר' שלום לא התמהמה, עלה אל לפני ארון הקודש ופתח במעשה המבוסס על דרשתו של המגיד מקלם. קולו רעם אל מול מעט המאזינים. "יום אחד, עובר אני ברחוב ושומע קול בכי בוקע מאחד הבתים. מי יודע, שמא זה אדם הזקוק להצלה, או תינוק רעב. אולי אישה עצובה... הבכי מתחזק וממש שובר את הלב. אני ניגש אל הבית ונוקש על הדלת, אך אין קול ואין עונה.

הבכי בפנים מתגבר, ואני מחליט להיכנס פנימה. ידי לוחצת על ידית הדלת ופותחת אותה בזירות. איש אינו נמצא בבית. אבל הבכי עודנו קיים וצריך לחפש מהיכן הוא. אני מתקרב לעבר הקול והוא אינו נמצא בשום חדר, עד שמגיע אני לחדר הפנימי שם נשמעות הבכיות בחוזקה... מאחת המגירות. מיד אני ניגש לפתוח את המגירה, ולמול עיני ניצבת...טלית.

'מה לך כי תבכי?' שאלתי אותה. והיא בקול יבבה נורא אמרה לי: 'אני הטלית של בעל הבית. כעת הוא יצא לחופשה. הוא נטל עמו את האוכל, את השתייה, את כל חפצי הלבוש והמשחקים, ואפילו מצלמה הוא לא שכח. את הכל הוא לקח. אבל אותי השאיר לבד כאן'. כך שחה לי הטלית. מיד הרגעתי אותה ואמרתי לה: "טלית, טלית, עכשיו את לבד, אבל יבוא יום שבו ילך בעל הבית לבית עולמו. הוא ישאיר כאן את הכל: את הכסף והחפצים, את הבגדים, התמונות ואף את כל כספו. רק דבר אחד בלבד הוא ייקח עמו, אותך טלית, ורק אותך". כשלבנו מיצר על ההמונים המנמיכים' בדתם בימי הקיץ, סיים ר' שלום את סיפורו, והקהל השונה כל כך ממאזיניו בזכרון משה! הטה הרב את אוזנו והרגיש כיצד חודרים הדברים בלב השומעים.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של
הצדיקים או של הקברים או אם לא שמנו את תמונת
הצדיק או הקבר ויש לו תמונה, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com

כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים וכן בחינוך הילדים